

TÜSTAY
BİRİNCİLER
Kollektiyonu

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASI
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ - SAYI 67-20 TEMMUZ, 1976 5 TL.

TİP 1961-71

DÜŞÜNSEL
KİLİTLENME

BURSA' NIN

ARDINDAN

TIP BURSA İL ÖRGÜTÜNÜN AÇIKLAMASI

Maden-İş Sendikası Bursa Bölge Temsilciliğinin düzenlediği mitingle ilgili olarak basında, miting öncesinde ve sonrasında, Partimiz hakkında gerceklerle uyumşayan haberler çıkmıştır.

Türkiye İşçi Partisi mitingden sonra "Görev Başına" başlıklı bir bildiri dağıttı. Bildiri dağıtım sırasında, İstanbul'dan gelen "İlçericiler Gençler Derneği" adlı öğrenci kuruluşunun bazı üyeleri dağıtımını engellemeye yeltenmişlerdir. 15 bin bildiri dağıtılmasına ve bildirilerin dağıtımına Parti üyelerinden başka, mitingde bulunan bir çok kişinin de katılmış olmasına rağmen, bu olay basında "İşçiler TIP'in bildirilerini yırttılar, dağıttırmadılar" şeklinde yer almıştır.

Bu öğrenciler, bildiri dağıtımını engelleyemediler. Zaten bu güçleri de yoktu. Yapabilecekleri tek şey, mitingde gölge düşürme fırsatını kullanan malum çevrelerin ağzına yem olmaktır. Bundan da öteye gidemediler.

Bu öğrencilerin kime hizmet ettikleri, bildirilerin içeriğinde bellidir.

Nurettin PİRİM

Türkiye İşçi Partisi
Bursa İl Başkanı

BASIN İŞÇİLERİ GREVİ

DMO Genel Müdürlüğü'ne bağlı İstanbul Basın Müessesesi işyerinde 7/7 1976'dan bu yana grev var. DİSK'e bağlı Basın-İş sendikasının 1 Mart'tan bu yana başlattığı toplu iş sözleşmesi görüşmeleri DMO Genel Müdürlüğü'nün ve özellikle genel müdürlüğe etkisi olan baş müfettiş Lütfü Bacanlı'nın tutumu yüzünden grevle sonuçlanmıştır. Bugün 190 olan grevdeki işçi sayısı önümüzdeki hafta İzmir'de aynı işkolundaki grevlerin başlamasıyla 550 olacaktır.

DMO işyerlerinin toplu iş sözleşmesine esas olacak uzlaştırma kurulu kararını, işveren tarafından kesinlikle, sendika ise bazı küçük değişiklikler sonucu kabul edileceği kaydıyla reddetmiştir. Sendikanın tüm olumlu girişimleri, eskiden bu işyerinde müdürlük yapmış olup uygunsuz hareketlerinden dolayı işinden el çektilerin işçi düşmanı müfettiş tarafından devamlı sabotaj edilmiş

tir. Bu şahıs DMO'nde grev yapılamıyacağı ve DMO işçilerinin grev yapacak işçiler olmadığını söylüyordu.

Kendisiyle konuştuğumuz bir işyeri temsilcisi, senelerdir devlet sektöründe çalıştıkları için diğer işyerlerinden daha çok ezildiklerini dile getirdi. Ancak bugün tüm sosyal haklarını ve emeklerinin karşılığını alana dek direnişlerini sürdürmekte kararlı olduklarını da eklemiştir. İzmir'de de sözümlü ona "tarafsız aracı"nın tamamen işveren yanlısı olmasına rağmen onun kararlarının bile işveren tarafından kesinlikle reddedilmesi işverenin katı tutumunu ve grev nedenlerini daha iyi açıklıyor.

DMO işçileri "Kamuoyuna" başlıklı bir de bildiri yayımlayarak, dönen dolapları, işverenin haksız tutumunu ve işçi sınıfının ortak mücadelesinde sonuna dek kararlı olduklarını belirtmişlerdir.

GEÇTİĞİMİZ HAFTA BURSA'DA YAPILAN YÜRÜYÜŞ VE MITİNGDEN SONRA, TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ TARAFINDAN DAĞITILAN VE DAĞITIMI BAZI ÖĞRENCİLER TARAFINDAN ENGELLENMEK İSTENEN BİLDİRİYİ OKUYUCULARIMIZA SUNUYORUZ.

KARDEŞLER!

Türk-İş'e bağlı Türk-Metal İş komandolarının TOFAŞ'DA döktüğü kan daha kurumadı. Bizlerden biriydi çıkarılan, yitip giden. Yitip giden bizden biri ama, tutulananlar da bizlerden. TOFAŞ'tan iki arkadaşımız içerde. Fabrika girişinde ise ilan var: "tutuklu iki temsilcinin işlerini 17/2 ye göre son verilmiştir."

Renault'tan 6 arkadaşımız da 142'den yargılanacaklar. Suçları mı? Kitaplık kurmak! Kitap okumayı suç sayıyorlar. Öte yandan da "hürriyetçi demokratik rejim var memlekette" diyorlar.

Onlara göre "hür demokratik rejim yürürlükte" ama, Devlet Güvenlik Mahkemeleri kanununu yeniden çıkarabilmek için yırırtıyorlar. Demokrasi diyenin, sosyalizm diyenin karşısına 141-142'yi dikiyorlar. 274 - 275 sayılı kanunları yeniden değiştirmek için tasarılar hazırlıyorlar. Ülkeyi tam bir karanlığa gömmek istiyorlar. İşçi sınıfına ve emekçi kitlelere demirden bir çember geçirmek için planlar yapıyorlar. Güçleri yetse "Demokrasi de neymiş!" diyecekler. Zaten kısıtlı, zaten sınırlı demokratik hak ve özgürlükleri tamamen rafa kaldıracaklar.

Hayat daha zorlaşıyor hergün. Hayat çalışanlar için, emeği ile geçinenler için daha çekilmez hale geliyor hergün. Karşımızdakiler, sermaye sahipleri, burjuvazi ise doymak bilmez kâr hırslarını tatmin etmenin yollarını arıyorlar. "Ne yaparım da sömürüyü daha da çoğaltırım?" diyorlar. "Ücretler dondurulmalıdır!" diye bunun için bağırıp duruyorlar.

Devir, MC devri arkadaş!

Devir, büyük burjuvazinin, patronların, büyük toprak sahiplerinin devri!

Devir, sömürü devri, baskı devri!

Sömürü ve baskı, işsizlik, pahallık ise bizim alınımızın yazgısı değil arkadaş!

Sonuna kadar sürecektir de değil!

Sömürü ve baskıya "Hayır!" demek, özgürlüğe, bağımsızlığa, demokrasiye ve sosyalizme doğru yol almak boynumuzun borcu. Bu yoldaki bütün engelleri aşmak işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin boynunun borcu. Ve bunu biliyor, her geçen gün daha iyi görüyor, anlıyor.

Dertleri işte bu arkadaş!

Dertleri gelişmeyi durdurmak!

Karşımıza Türk Metal olarak çıktılar Bursa'da. Yarın bilmem ne sendikası olarak da çıkabilirler. Ama ipler kimin elinde? Kurşun sıkılanın arkasında kimler var? Kimin hesabına iş görüyor bunlar? Kimlerin saltanatı sürsün diye yapıyor bütün bunlar?

Dert bütün sermaye sahiplerinin, bütün patronların derti arkadaş!

İlçericiler sendikaların, DİSK'in hesabını bunun için görmek istiyorlar. İşyerimizdeki birliğimizi, sendikamızdaki birliğimizi bunun için yok etmek istiyorlar. İşçilerin sosyalist bilinçlenmesinden, politik örgütlenmesinden bunun için korkuyorlar. Sosyalist mücadeleye daha aktif olarak kendi partimizde katılmamızı bunun için hazırlıyorlar. Gelişmeyi bunun için durdurmak istiyorlar.

Gelişmeyi durdurmak, yok etmek ise mümkün değil. Hızlandırmak ise bizim elimizde. Bunun için yapacak işlerimiz var. Görevlerimiz var.

Görev, işyerindeki ilçericilerimiz için güçlendirmektir!

Görev, sendikalarındaki ilçericilerimiz için güçlendirmektir!

Görev, sosyalist mücadeledeki gücümüzü yükseltmektir!

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ BURSA İL ÖRGÜTÜ

Bugün toplu sözleşmelerle alınan ücret zamlarının çok altında bir rakamla toplu iş sözleşmesini bağlamak isteyen işveren böylece kamu sektörünün önemli bir kesiminde grevi neredeyse bilinçli bir şekilde körükledi. Bu tutumunda yöneticilik niteliğinden bütünüyle yoksun, işçi düşmanı bir provokatörün önemli ölçüde etkisi oldu.

İşveren bu sonucu kendi hazırladığı ve kamu sektöründe uygulanması gereken istihdam politikasını hiçe sayarak kamu kuruluşlarında tüketilen malların (malzemelerin) müteahhitler ve araçlar eliyle sağlanmasına doğru bir

adım atmıştır. Sermaye kesimine devamlı fırsatlar sağlayan MC iktidarının yeni tezgahlarından birisidir bu. Maliye Bakanlığı'na bağlı genel müdürlük içindeki koltuk kavgasının faturası da işçinin sırtına yüklenmek istenmektedir.

Ne var ki kendilerini zafere götürecektir yolun çetin engeller ve zorluklarla dolu olduğunun bilincinde olan DMO işçileri, bu mücadelelerini sömürüye ve sömürüyü yönetim kademelerinde çağdışı usullerle tezgahlayan işçi sınıfı düşmanlarına karşı tüm işçi sınıfı ile birlikte ortak olarak devam ettirmeye kararlıdır.

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

Sahibi:

Nihat

Genel Yayın Yönetmeni:

Osman

Yazı İşleri Müdürü:

Metin

Teknik Sekreter:

Bülent ARTAMLI

Yazı Kurulu:

Umut COŞKUN

Metin

Mehmet

Vartik

YÖNETİM:

Kunur Sokak

Ankara

İSTANBUL

Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş

İstanbul Tel: 26 35 67

İzmit

İstanbul

İzmir

Ekişehir

Bursa

Adana

Diyarbakır

Yusuf ALTINTAŞ

Hacı KANTARCI

Ve

Vedat RAŞANOĞLU

Çengiz KOÇ

Ceyhan ŞAKALSIZ

Nurettin AZVARLIŞ

CULHAOĞLU

Posta Çeki: YÜRÜYÜŞ Dergisi, 10023 4

ABONE KOŞULLARI

Yıllık : 200 TL 6 Aylık :

Arka

Arka Kapak (Siyah beyaz) : 12.000 TL

İç sayfalarda satın santimi : 40 TL

Yayıncıların %50'ndir.

Orhan ÜZŞİMAN

Baskı: Daily News Web-Ofset Tesisi

5/8 Kuru

Tel: 17 45 31

BO

DÜŞÜNSEL KİLİTLENME

YALÇIN KOÇUK

Türkiye'de zamanın hızlandığında kuşku yok. Çünkü tarihin sıkışmış bir kesiti yaşıyoruz. Böyle dönemler düşünsel eylemler için son derece öğretici. Olaylar, her gün bütünü düşünmeyi ve çözümlenmeyi zorluyor. Yeni olaylar ve gelişmeler ise bu çözümlenmelerin geçerli olup olmadığını anlama olanağını yaratıyor. Bütün bunların ötesinde bir de en azından altı yıldır süren bir baskı dönemi var. Baskı döneminde düşünsel eylemlerin yaratıcı ürünlerini daha çok ortaya çıkardıkları, diğer ülkelerin deneyimlerinden elde edilen bir açıklık. Bütün bunlara karşın, Türkiye'de düşünsel süreçte büyük bir kısırlığın geçerli olduğu görülüyor.

Açıklanması gerekli bir durum. Ancak önce bu kısırlığın varlığı üzerinde biraz daha durmak zorunlu. Bir gösterge şu: Çok gerilerde değil. 12 Mart'ın hemen öncesindeki düşünsel eylemin canlı tartışma konularını hatırlamak mümkün. Toprak reformu, kooperatifçilik, dış ticaret ve bankacılığın kamulaştırılması, kamu işletmelerinin konumu, planlama, eğitim, sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi ve benzerleri. Bunun dışında daha genel tartışma alanları da var. Fakat şimdi bunların hiç biri yok. 12 Mart oldu, bütün bu konular unutuldu. Şu süreli Ecevit Hükümeti'nden sonra faşist tiranma yeniden başladı. Her gün faşizme karşı mücadeleden söz ediyor. Faşizmin sınıfsal ve ekonomik kökenleri akla geliyor. Sanki faşizmin teriminde, faşizme karşı mücadele de soyut bir iş.

Kısırlık yalnızca gelişmeleri günü gününe izleyenlerde değil. Buradaki durum üzerinde ayrıca durulmuyacak kadar açık. Kapitalizmin genel bunalmı, ilk kez işsizlikle enflasyonun bir arada ortaya çıkması, kapitalist dünyada işçi sınıfı hareketinin kazandığı yeni boyutlar, Amerika'nın Avrupa gündemindeki yeni sorunlar, enerjii bunalmı, dünyadaki güç dengesindeki gelişmeler, Türkiye'nin alışılmamış yoğunluk ve çeşitlilikle yabancı konuklara kapısını açması. Bütün bunlar var. Ama düşünsel eylem ürünü olarak bu sorunlarla ilgili çözümlere yok denecek kadar az. Türkiye'de ortaya çıkan sorunlarla ilgili durum da pek değişik değil. Tek başına işçi sınıfı içindeki oluşumlar her gün yeni bir boyut kazanıyor. Fakat düşünsel eylemlere konu olamıyor.

Düşünsel eylemin çekirdek kadrosu olarak entelijansiya, toplumsal gelişmeler ile siyasal eylemin sorunlarına gözünü kapamakla yetiniyor. Bunda "Tek Yol Devrim" ve "Tek Yol İslam" sloganlarından sonra şimdi ortaya çıkmaya başlayan "Tek Yol CHP" görüşünün etkisi büyük olmalı. Bu görüşün Halk Partisi'nin dışında yaratılmak istenmesi son derece ilginç. Bu görüş, etkinliği ölçüsünde, politikadan uzaklaşma ve düşünsel tembellik yaratıyor. Düşünsel eylemleri, olası bir Halk Partisi hükümetinden sonraki döneme bırakmanın rahatlatıcı etkisini kabul etmek gerek.

Fakat işçi sınıfı içinde böyle bir rahatlık görülüyor. Zamanın hızlanmasına paralel bir bilinçlenme sürecinin başladığı görülüyor. Düşünsel eylemin kısırlığı da burada ortaya çıkıyor. Kısırlık görece. Düşünsel eylem, işçi sınıfı içindeki gelişmelerin hızına ayak uyduramıyor. Bunu şöyle de söylemek mümkün: Genel olarak entelijansiya, işçi sınıfı hareketliliğinin çok gerisinde. Gittikçe, işçi sınıfı hareketinin sorunlarına karşı daha ilgisiz bir tutum alıyor.

Çok gerilere gitmeden, 12 Mart öncesinin beş-altı yılı hatırlarsa bugünkü durumun niteliği daha göze çarpan bir biçimde ortaya çıkar. Yalnız buna bakıp da bugün ortaya çıkan durumu salt 12 Mart terörü ile açıklamak yanıltıcı olur. 12 Mart'ın etkisini inkâr etmek zor. 12 Mart öncesinin entellektüel coşkusu biraz da ateşin yakıcılığını bilmeyen bir çocuğun cüretine benziyor. 27 Mayıs bekleyiş-i içinde 12 Mart'ı görmemenin, entellektüel canlılığı artırdığını kabul etmek gerek. 12 Mart gelişince de hep 12 Mart'ların geleceğini düşünmek, özellikle entelijansiya için kaçınılmaz oluyor. Benzer gelişmeler başka yerlerde de görülüyor. 1905 Devriminden sonra gelen baskı döneminde Rusya'da entellektüel yaşam da tüm canlılığını kaybediyor. Kuşkusuz, işçi sınıfı hareketi dışındaki entellektüel yaşam. Rusya'da 1905 Devriminden sonra üniversiteler de dahil bütün entellektüel kurumları etkisine alan "legal marksistler" düşünsel eylemlerini durduruyorlar.

12 Mart'ın etkisini kabul etmekle birlikte Türkiye'de ortaya çıkan durumundaha derin ve dolaysızıyla da tarihsel kökenleri olmalı. Özet olarak söylebilecek olan şu: Cumhuriyet'in başlarında yazılmış ve bugünü anlamada ip uçları getiren pek az düşünsel yapıt var. Tıpkı bugünden bakıp Cumhuriyet'in oluşumunu çözümlen pek az yapıtın olması gibi. Bu eksikliğin ne-

denlerini incelemek ayrı bir konu. Yalnız böyle bir incelemeye yardımcı olabilecek nirengi noktaları saptanabilir.

Türkiye tarihinin düşünsel eylemlerinde Namık Kemal üzerinde durulması gereken bir kişiliğe sahip. Namık Kemal, çağının bütün çelişkileriyle birlikte gerçek bir burjuva-demokrat. Namık Kemal'in başyazarlığını yaptığı İbret Gazetesi'nin Paris komünçülerini savunması insana sürpriz etkisi yapıyor. 1871 yılındaki Paris Komünü deneyiminin Osmanlı'da tartışma konusu olması son derece düşündürücü. İbret Gazetesi komünçülerini savunuyor. Osmanlıca deyimini ile Devair-i Belediye Tarafdarını, şimdiki deyimle Komünçüler savunulurken komünist ise komünarlar (komünçüler) birbirinden ayrılıyor. İbret'çilere karşı çıkarılan da oluyor. İbret Gazetesi ve Namık Kemal'i destekleyenler de. Basiret Gazetesi, Destekleyenler arasında. Basiret Gazetesi, İbret Gazetesi'ne karşı çıkarılanı eleştirdikten sonra komünçülere eşkiya diyenlere şu uyarıda bulunuyor: "Bunlara şaki ve şahsi nazarıyla bakmak (aman Yarab) ne kadar haksızlıktır". (A. Cerrahoğlu, Türkiye'de Sosyalizm Tarihi-ne Katkı, İstanbul 1975, sayfa 68)

Namık Kemal'in sonu belli. Daha sonraki ilericiler entelijansiyanın ortaya çıkardığı bir sonuç da belli: Namık Kemal daha çok ayırık (istisna) bir tip olarak görülüyor. Daha sonraki ilericiler hareketlerin düşünsel kadrosu, Yeni Osmanlılar ve Jön Türkler, daha genel bir özelliği ortaya çıkarıyor. Bunlar hep istibdatı karşı. Çoğu yurt dışına kaçıyor. Yurt dışında dergi ve gazete çıkarıyor. Ama zaman zaman padişah, damatpaşalarından birisini yüküklü bir altın torbasıyla Avrupa'ya gönderiyor. Bir süre sonra Avrupa'daki ilericiler entelijansiyanın çoğu, ilericilikten vaz geçiyor. Aralarında dış işleri memurluğunu kabul edenler de çok. Kısa bir zaman sonra da ya memurluktan sıkılıyorlar, ya da altınları bitiyor. Tekrar istibdatı karşımla edelebaşlıyorlar.

Ahmet Bedevi Kuran da bu tür ilericilerden birisi. Kuran'ın dokuz yüz sayfalık "Osmanlı İmparatorluğu'nda ve Türkiye Cumhuriyeti'nde İnkılap Hareketleri" adlı kitabı bu bakımdan değerli bir kaynak. Belgeler ve mektupların her türlü bu kitapta mevcut. Ahmet Bedevi Kuran, bütün bunları belgeleriyle yazarken, rüşvet almayı savunmaktan da geri kalmıyor. Şu sözler hem Osmanlı ilericiler entelijansiyanının istibdatı aldığı maaş ve rüşveti yayınğın ve hem de savunma yönetiminin gösteriyor: "Şunu da işaret edeyim ki alelumuk inkılap hareketleriyle uğraşanlar maksadlarına vüsal için daha çok ağır uysallıklara bile başvurmakta beis görmemişlerdir. Bu, izeti nefislerini mefkure uğruna kurban etmek demektir ki, buna katlanmak da ayrıca bir fedakârlıktır. Maahaza gayeye ihanet edenler mevzuumuz haricidir. Bununla beraber Ahmed Rıza Bey ve bir iki arkadaş, hükümetten alınan paraları hiçbir zaman hoş görmemiş ve alacakları daima tenkid etmişlerdir. Buna karşı birçokları da Ahmed Rıza Beyin, muhtelif membalardan müstefid olduğunu ve bundan dolayı zaruret çekmediğini ve hükümetten para sızdırmağa ihtiyac kalmadığını söylüyorlar." (Ahmet Bedevi Kuran, İstanbul, 1959, sayfa 320)

Osmanlıdan Cumhuriyet'e ve bugüne uzun bir yol var. Bu uzun yolda Bindokuzüylü Elliler ayrı bir öneme sahip. İktisatta Keynes ve matematikçi neoklasikler egemen. Sosyolojide kuramsallığa tepki olarak, alan araştırmalarına dayanan Amerikan sosyolojisi yaygın. Romanda Camus ile Kafka karşısını Anadolu toprağında yaşatmaya çalışan Yusuf Atılgan'ın "Aylak Adam" romanı bir model niteliğinde. Şiirde İkinci Yenicilerin karşısına çıkılmıyor. Tiyatroda İonesco'yu oynayabilmek en büyük ilericilik. Bütün bunların birleştiği nokta şu: Gerçekten kaçıp soyutlama ve eylemden uzaklaşma, düşünsel yaşamın en belirgin özelliği. Bütün bunlara bir de soğuk vaş kültürünü yayan Varlık Derisinin etkinliği eklenirse, Bindokuzüylü Altmışlara devredilen yaygın mirası anlamak kolay olur.

Bu miras, son on-onbeş yılda yeni açılımların baskınına uğradı. 12 Mart öncesi dönem canlılığı büyük ölçüde yeni açılımlardan doğdu. Coşku da, bulanıklık da bu açılımlarla ilgili. Düşünsel eylem, yeni kaynaklarla karşılaşılan. Bu kaynaklar özümlemeden 12 Mart geldi. 12 Mart, belli bir geleceği olan fakat köklü bir mirasa sahip olmayan entelijansiya ümitsuzluğa götürdü. Ümitsüz entelijansiya yakın yıllarda süreklî dalgalanma gösteriyor. Geçmişinde tutunacak bir dal bulabilmenin açığı ile yıldan yıla dalgalanıyor. Yıldan yıla dalgalanırken de işçi sınıfı hareketinden uzaklaşıyor.

HAYALCİLERE YENİ AVANTU:

KOÇ MEDENİYETİ

Önceki haftanın başlarında "Ecevit" le ilkelere görüş birliği" içinde olduğunu açıklayan Türk-İş Genel Başkanı Halil Tunç, bu açıklamayı yaptığı gündün tam bir hafta sonra gene konuşt ve DGM yasasının çıkarılması gerektiğini söyledi...

İçinde bulunduğumuz ayın başında Bursa'da Tofaş fabrikası önünde, Türk-İş'e bağlı Türk Metal Sendikası ait bir jeopten atılan kurşunlarla şehit edilen işçi Muharrem Çetinbaş'ın henüz kanı kurumadan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Türk-İş Genel Başkanı Halil Tunç'u ziyaret etmiş ve "Demokrasi için eylem birliği" konusunda kendisiyle görüşmüştü...

Görüşmeden sonra Ecevit "Türk-İş'in siyasete ağırlık koyması demokrasiyi bunaldan kurtaracak" demiş ve Türk-İş'ten memnun ayrılmıştı...

Katili içinde barındıran bir konferansyonun genel başkanından "siyasete ağırlık koyma" istenmiş, o da, devletin din esaslarına göre yönetilemeyeceğine ilişkin suçları kapsayan 163 maddeden de dahil edilmiş kaydıyla, Devlet Güvenlik Mahkemeleri yasasının çıkarılması yönünde "siyasete ağırlığın" koymuştu...

SACAYAGI PLANI

Halil Tunç henüz bu açıklamayı yapmadan önce DİSK yönetimi, Bursa mitinginde "Türk-İş'in de, CHP ile güç birliği yapmasından" yana olduğunu açıklamıştı...

Bütün bu anlatılanlar, bir sağılar diyaloğundan alınmış parçalar değildi ve o kadar değildi ki, DİSK yönetiminin "özel bir anlama" kazanan bu açıklaması üzerine, uluslararası sermayenin sözcülüğünü yüklenen bir gazete, der kalem erbabi üçlü "işbirliği"nin bazı güçlüklerle karşılaşıyor bulunmasına rağmen umutlu olduğunu belirtiyor ve şöyle diyor:

"Ama öyle sanıyoruz ki, bütün bu güçlükler olayların doğal gelişimini önleyemeyecektir. Demokrasi Türkiye'de yaşamaya, yeşermeye devam ettikçe çalışanlar ve örgütleri, kendilerinin gerçek temsilcisi olan partiler etrafında toplanacaklar, birleşecekler, bütünleşeceklerdir. Öteki sosyal demokratik düzenlerde olduğu gibi..."

Başın marifetiyle Türkiye'de hangi misyonu yürüttüğü artık ayan beyan olmuş kalem sahibi, yazısını şöyle bitiriyor:

"Şimdiki kadar gelişmiş gözükün bu gelişmenin, CHP tarihinde yapılacak değişikliklerden sonra hız kazanması beklenmelidir..."

Oyun çok açık oynanıyordu. Demokrasinin "doğal gelişmesi" için (!) gerçek temsilci (!) CHP'den bir iki usturuplu tüzük değişikliği, Türk-İş'ten biraz anlayış, DİSK yönetiminden de biraz evcilleşmesi isteniyordu... Bu istek, da-da sonra bir "tanınmış" iş adamının girişiminin altında yatan ifadesiyle sosyalizme karşı düşünülmesi duvar formülü olacaktı...

Geçtiğimiz hafta, emek-sermaye dengesi üzerinde görüş gösteren bu tür girişimler başladı...

Aşında haftabandıktan bu tabloyu süsleyen bir başka önemli olay önceki haftanın sonlarında olmuştu.

VEHBI'NİN KERRAKESİ!

Bu olay, politik bilinçlenmesi 15-16 Haziran'dan bu yana, 1 Mayıs'ta Takasim meydanını dolduran yüzbinlerin, önceki hafta Bursa'da onbinlerinin "Sosyalist Türkiye!" şeklinde özlüm ve inancını dile getirdiği Türkiye işçi sınıfının gözleri önünde cereyan ediyordu...

Elbette böyle bir tablo önünde, uluslararası sermayenin "durum"cusunun umutlanmasında nedenler mevcuttur. Ancak bütün bunlar tabana ilişkin olmaktan çok tavana dikiş atmakla ilgili umutlardı ve özellikle Bursa örneğinde görüldüğü gibi tabana ilişkin haberler hiç de iyi gelmiyordu...

Taban her gün sosyalist hareket safarında politik, DİSK safarında da sağlıklı bir ekonomik mücadele örgüt yapısını buluyor ve arıyordu...

Üçlü reçeteye güç ve kuvvet veren endişeler de bu dinamikten ileri geliyordu...

"Tanınmış" ve de "kibar ve çağdaş" isadım" Vehbi Koç'un son teşebbüslerini bu açıdan görmek ve yorumlamak gerekiyordu...

Elinde bulundurduğu sanayi dalının maliyeti ve teknolojik gereği fazlasıyla sorunu olmayan Vehbi Koç'un referandumla ilişkin sözlerini bir başka olayla yanına getirmek de ilginç olacaktır.

Koç grubundan yana tanınan Nejat Eczacıbaşı bu yakınlarda "Türkiye'nin ancak iki toplu sözleşme daha geçeceği"ni söylemiştir. Elbette taşıdığı anlam itibarıyla gazetelere açıklama şeklinde verilmeyen, ancak kapalı kapılar ardından sızan bu niyetler Koç'u da ele vermektedir...

Toplu sözleşme hakkının, yani bir bakıma demokratik hak ve özgürlüklerin geçeceği konusunda hesaplar çizen Vehbi Koç'un referandumdan yana görüşlerinin altında elbette bir şeyler yatmaktadır ama, doğrusu Türkiye'de artık Koç sesleriyle avunacak ne kuzu sürüsü ne de ye ne dolandan gelecek kervan vardır...

DGM YOKUŞU

Sıkıyönetim dönemlerinin cebrut uygulamalarıyla sıkı çözüm aranan ve bir türlü çözüm bulunamayan trafik sorununu çok ak söz edindiği başkentte geçtiğimiz hafta Meclis toplanmadı. Ama arada sırada trafika konusuna eğilen Hükümet derhal bir tasarı hazırlayarak Meclise sundu!

Meclis'te grubu bulunan partilerin grupbaşkanvekillerinden birer temsilcinin katılmasıyla oluşturulan Danışma Kurulu, Perşembe günü toplanmış ve Meclis'i çalıştıracak formülü bulmuştu. Buna göre, DGM ile ilgili yasa telifi görüşülmeyecek, gündemde bekleyen ve sosyal amaçlı oldukları, cephe ortaklarında ısrarla ıleri sürülen yasa tasarı ve önerileri görüşülecekti...

Cuma günü meclise gelen CHP'li parlamentörler, cephenin herhalde bu sözüne uyacağını sanmış ve genel kurula girerek çoğunluğu da sağlamışlardı. Ancak kısa bir süre sonra cephenin DGM'yi görüşmek istediği anlaşıldı. Bunun üzerine CHP'liler salonu terk ettiler. Çoğunluğunu yitiren genel kurul da çözülmüştü...

KİMİ "İLERİCİLER" DURUP DURUP SAĞDA, SERMAYEDE "İLERİCİ" ARARLAR. BİR ARA SEBATI ATAMAN'LA AVUNDULAR ŞİMDİ DE VEHBI KOÇ ÇIKTI.

Yürürlüğe girdiğinde yoruma göre, pekala cephenin de önünde yargılanabileceği, ancak amacı iktidar gücünü salt işçi sınıfını ezmek için kullanmak olan DGM konusu, büyük bir ihtimalle, meclislerin tatile gireceği 3 Ağustos'a kadar görüşülmeyecek, bir olağanüstü birleşim çağrısı olmadığı takdirde de hikâye olacaktır.

BİR İHTİMAL...

Konu şimdilik zamanlamaya yatırılmıştır. İşçi sınıfı, ilerici ve demokratik güçler, DGM konusunda kesin tavır almışlardır. Cephe bu durumu görmüştür. Ancak, cephenin DGM'den vazgeçmesi de beklenemez. Yeni birtakımda bittilerinin araması, koşulların hazırlanması süreci tamamlanabilir ve "etik çekenle çeken bir olmaz" şeklinde rezil mantık rampasından, DGM konusu bir olağanüstü birleşim konusu olabilir...

Cephe başı, geçtiğimiz haftanın Cuma günü Çankaya'dan çıkarken korkuyla karışık bir de yalan atmıştır. Cephe başına göre: "DGM ile işçi arasında hiçbir ilgi yoktur!..."

Cephe başı konuşmasında "vatan-

perver Türk işçisinden" anlayış dilerken, DGM ile ilgili tuzanın sınıfsal hedefini de itiraf ve kabul zorunda kalıyordu...

DP DIYE BİR PARTİ

DGM konusunda, 163. maddenin, dışında MSP ile anlaşmazlığı olmayan, CGP'nin de "etikli çevrelere" göstermelik güven gösterisinin taktik rengine de ihtiyaç duyan AP'nin bu konudaki bir başka destekeleciydi de, DP'dir.

Politika sahnesinde sağlıklı abuk subuk gösterilerle sürdüren bu partinin genel sekreteri DGM'nin bir an önce çıkmasını isteyerek muhalefet görevini yerine getirmektedir...

DP Genel Sekreteri Faruk Sükan bildiği gibi, Demirel iktidarının 1965'lerden sonraki İçişleri Bakanı. Geceyarını Meclis baskımla tanınan Sükan, öte yandan, komando kamplarını açturan ve devlet desteği sağlayanlardan...

O zamanlar "solcuların karışısına emniyet görevlilerini değil, sağcı komandoları çıkartacağım" şeklindeki sözleriyle tannan Sükan'ın, partisi adına verdiği demec, demokrasinin meclis içinde aritmetiksel çoğunlukla tehdit altında bulundurulduğunu belgeliyor...

İSPİR'DE NELER OLUYOR?

İspir, Doğu Anadolu'daki ilçelerimizden biri. Erzurum iline bağlı, Türkiye'nin bir çok köşesinde olduğu gibi, İspir'de de ilericiiler üzerinde baskılar alabildiğine sürüyor. Devlet kurumları, bu baskılarda özel bir rol oynuyor. İspir'deki örnekler, devlet postanesi ve devlet lisesi ile ilgili.

Postanenin tertemiz katkısı, kendi ölçülerini içerisine alıyor. Çevrede ilerici olarak bilinen kişiler gelen mektup ve havalere kendilerine teslim edilmiyor. Ne kadar ilginç değil mi? Telefonların dinlenmesine, haberleşme özgürlüğüne konan diğer kısıtlamalara alışılmıştır. Ancak postanenin, devlete bağlı bir kamu hizmeti kuruluşunun hizmetlerini de bölmesine bir seçme gözetmesine belki de ilk kez rastlanıyordu.

İspir PTT müdürü İsmail Zor, koyu bir AP'li. İsmail Zor İspir'de bulunan Turhan Feyizoğlu'na gönderilen havalere kendisine teslim etmemekle direniyor. Ama öyle "gelmedi", "kaybolmuş" şeklinde mazeretler uydurma gereğini bile duymuyor. Birgin alıcı Turhan Feyizoğlu'nun çağırarak şunları söylüyor: "Sana gelen kitapların tümü yasadır. Aslında bunları savcılığa vermem gerekirdi. Ama babanın hatırı için sana bir iyilik yapıyorum". Evet, üstelik yapılan da bir "iyilik"tir.

Bundan böyle Feyizoğlu, kendisine gönderilen hiçbir havalayı alamayacaktır. Feyizoğlu'nun alamadıkları arasında,

abonesi bulunduğu Çark Başak ve Yürüyüş de var.

İspir'de olup bitenler, yalnızca PTT ye sınırlı değil. İspir Lisesi yöneticileri de kendi çaplarında faşist tirannmaya katkıda bulunuyorlar. MHP yanlısı öğretmenlerin elinde lisede, bu öğretmenler tarafından kurulan Kültür Derneğine üye olmayan öğrencilere karşı büyük baskılar yöneltiliyor. Öğrencilerin Atatürk rozeti takmaları bile hiç hoş karşılanmamakta, engellenmektedir. Okula ilerici olarak bilinen tek kişi Ali Rıza İlibay da kız aylarında sürülünce, okul bütünüyle dikensiz gül bahçesine dönmüştür.

MHP yanlısı öğrenciler ise, okulun ve öğretmenlerin sağladıkları bütün kolaylıklardan yararlanabilmektedirler. Örneğin MHP yanlısı öğretmenlerden Müdür Salim Demir, Şahin Güler, Kenan Kızılkaya, İbrahim Saldız, Arif Engin ve müdür yardımcısı Nevin Böreki anavalar sırasında, diğerlerinin gözleri önünde sağcı öğrencilere kolaylık sağlamaktan çekinmiyorlar.

Örneğin Kabataş lisesinde 9 deratlen çakan Adnan Oral adı bir Başbuğcu öğrenci İspir'e gelip bu deratlerden rabatça geçebiliyor. Oysa iki okula okunan kitaplar bile birbirini tutmamaktadır.

İşte İspir'de MC iktidarının himayesindeki güçlerin, nelere kadar olup, nelere engelleyebildiklerini bazı küçük örnekler. İspir Türkiye'nin yüzlerce ilçesinden yalnızca biri.

SİVAS' DA İLERİCİ SENDİKAL HAREKET

Sivas, Yeraltı kaynaklarıyla Türkiye'nin en zengin illerinden biridir. Sivas'ta her karşı toprağın altından mutlaka, demir, kömür, krom, amiyant çıkar. Bu değerli kaynakları özel teşebbüs dediğimiz kapkaççılara bölüşmüştür. Böylece Sivas'ın yeraltı kaynakları özel teşebbüs dediğimiz şirketlere sömürülür.

Evet, Sivas sanki Türkiye sınırları içerisinde başbaşa bir eyalet. Çoğu yerde yasalar patronun insafına kalmıştır. İsteddiği zaman işçiyi çalıştırır, istediği zaman hiçbir hak vermeden işten atar. Sigortası dahi yaptırılmaz. Asgari ücret uygulanmaz. Hiçbir sosyal hak verilmmez. Ücretleri dahi aylarca ödenmez. Nereye başursun belki suçlu da çıkar. Bütün bunlara rağmen emekçiler, sindirilememiş, kendi öz sendikaları olan devrimci sendikalara üye olmaya başlamışlardır. Sivas II sınırları içerisinde belki onbinler aşkın maden işçisi vardır. Hepsini asgari ücretin altında ücretle çalıştırır. İşçüvenceleri, sosyal hakları yoktur. Üyesiz sarı sendikalar yetki almış, patronların yaptıklarına göz yummaktadır. Bu nedenle de patronlarla sarı sendikalar müştereken devrimci sendikaların Sivas'a girmesine karşıdır.

Karşıdır ama, devrimci sendikalar da böyle kolayca yenilecek değildirler. Düzeni ve düzenin baskısını çok iyi bilirler ve buna karşı mücadelede kararlıdır. Yılmadan örgütlenmeye başlamışlardır. İşyerlerini adım adım dolatır-

lar. İşçilerle konuşurlar, işçileri dinlerler. Kararı beraberce vermektelerdir. Sonra işçiler sel kibi devrimci sendikalara akın ederler...

İşte Sivas, işte DEV. MADEN-İŞ (Devrimci Tüm Maden İşçileri Sendikası). Binbir güçlük mücadele ederek kurulan bu sendika, kısa bir zaman içerisinde yöredeki tüm işçilerle bağları güçleşti. Bir yanda işçilerin sigortalarnın yapılması, yapılmadıkları izlerler, bir yanda işçilerin işgüçlerinin karşılığını almaya çalışır. Evet işçilerle konuşurlar, anlatırlar, işçileri dinlerler. Karşılıklı tartışmalar, güven ve kararlar.

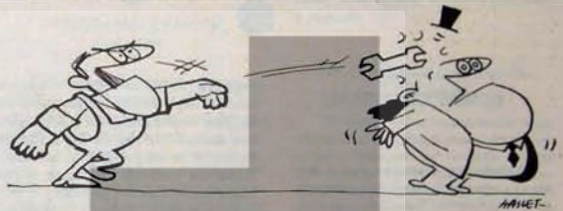
DEV. MADEN-İŞ sendikası, diğer yanda da mücadelenin tek başına ve bağımsız verilemeyeceğinin bilincindedir. İşçilerin gücünü tek örgütte toplamak gerek. Hemen DISK'le ilişki kuruyorlar. Ve DISK'in üyesi MAB-İŞ (Maden arama ve bilimum işçileri sendikası) ile görüşüyorlar, genel kurulda katılma kararını alıyorlar. Böylece Sivas'ta tek güc ve işçinin devrimci sendikası olarak DISK üyesi MAB-İŞ çatısı altında çalışmalar sürdürülüyor. MAB-İŞ, Sivas'ta işçilerin ümit kaynağı ve desteği olmuştur.

Bu çabalar, patronu ve patrona bağlı sarı sendikaları çileden çıkarmıştır. Tüm ihbarlar, baskılar işler duruma getirilmiştir.

İşte Başer Madencilik işyerindeki grev de bunun sonucudur. İşçiler, önceleri TORK-İŞ'e bağlı bir sendikadan üyesidirler. Sendikaları Toplu iş sözleş-

mesinde bir ile iki lira ücret anlaşması yapar. Hiçbir sosyal hak alınmaz. İşçiler bu toplu iş sözleşmesini duyar duymaz hemen topluca sendikalarına giderler, sendikalarına gerekli dersi verirler ve istifa ederler. Sonra DEV. MADEN-İŞ'e üye olurlar. DEV. MADEN-İŞ, işverenle toplu iş sözleşmesi görüşmelerine başlar. İşveren bazar ki bu sendika eski sendika değil. İşçiyi danışıyor, işçinin işverene sağladığı yararları açıklıyor. Mevcut hayat şartlarını ve işçinin alım gücünü hesaplıyor ve ona göre hak istiyor. Şöyle diyor işveren: "Bu nasıl sendikacılık. Yoksa DISK'e mi bağlanırsın...". Hemen sarı sendikaların yanına koşuyor. İhbarlar, iftiralar, şikayetler başlıyor. Sendikacılar hakkında belki 5-6 soruşturma açılmıştır. Sendikacılar alışıkırı böylesine. Yeter ki işçi şikayetçi olmasın ve hesap sormasın diyolar.

Böylece Başer işyerindeki grev 29.3.1976 günü başlıyor.

İZSAL İŞÇİLERİ MÜCADELE GELENEĞİNİ SÜRDÜRÜYOR

İzsal Dükün Sanayi AS'de grev 17 Kasım 1975'de başladı. 740 işçi çalışıyor İzsal'da. Fabrika Tıpkapı'da 1952 yılında kuruluyor. Toplu sözleşme görüşmeleri 1 Temmuz 1975'de başlıyor. Patron İzzet İlayal, görüşmelerde işyeri baştemsilcisi Ahmet Oktay'ı istemiyor. Fakat Ahmet Oktay işyerini temsilen görüşmelere katılıyor. Görüşmeler sonuçsuz kalıp da uyumsuzluk zaptı tutulunca grev hazırlıklara başlıyor. Grev çadırı kurulduktan sonra İzzal, bayram yeri gibi neşe doluyor. Bez pankartlar renk renk, duvarları süslemiş. Uzel işçileri, "Haklı direnişinizde daima sizlerle beraberiz" diyor. Erna işçileri, "Faşizm zulüm, açlık ve yokluk demektir" diyor. (Grevci işçiler çeşitli sloganlar yazmışlar duvarlara. "Vay hain patron vay". 530 gün grevlerini başarıyla sürdüren Elektrometal işçileri de bez pankartlarını asmışlar grev yerine. "Elektrometal işçileri hakkı direnişinizde sizlerle beraberiz". 530 günlük grevden sonra haklarını almışlar Elektrometal işçileri ve yine uzun süren bir grevin yarındaydılar.

Fabrika şimdiki grevde. Patronun işçiler üzerinde sıkı bir disiplin kurmak istediğini belirtiyor işçiler. Örneklerden biri şöyle: Sipariş bölümünde 44 işçi çalışıyor. Mühendis Ali, işçileri iki üç günde bir toplantıya gözdaki vermek istiyor. Baştemsilci kendisinin habersiz böyle toplantılar yapamayacağını söylüyor mühendis. Bunun üzerine "benleri bühimden atmadıkça görüşme olmaz" tehdidini savuruyor mühendis Ali. Görüşme olmuyor. Grev oluyor. Grevden bir kaç gün önce patron işçilere "bu sendikayı değiştirin istediğinizden daha fazla sını veririm" kandırmacasına gitmesine rağmen 740 işçi kararı; "buraya DISK üyesi Maden-İŞ'den başka sendika giremez" diyorlar. Aynı zamanda işyerinde can güvenliğini sağlamak için gerekli tedbir alınmış değil. Grevcilerden biri şöyle anlatıyor: "Koptu. Anlamadığı bir işe vermişti patron. Kazadan sonra patron suçu işçinin üstüne attı ve tazminat falan vermedi."

SİVAS'TA İLK KEZ GERÇEK BİR GREV

Sivas'ta Madencilik Limited Şirketi'ne ait Asbest Fabrikasında, yasal prosedürü tamamlayan Tüm Devrimci Maden İşçileri Sendikası yetki alıyor. Bu sendika daha önce DISK'e hatılma kararı almış.

İşverenle anlaşmaya varılmaması üzerine, greve gidiyor. Grev kararından sonra işveren bir işçiyi işten atıyor. Diğerleri grevi sürdürüyor. Bugünlerde grevün 4. ayı dolmak üzere.

Sivas'ta sarı sendikalar da var. Biri, Orta ve Doğu Anadolu Maden işçileri sendikası. Bu sendika Tü-k-l'e bağlı. Bu sendikanın başkanı Fethi Gerçek bugün grevde bulunan işverende daha önceleri TL zamlı sözleşme imzaladığı için işçiler tarafından işyerinden kovulmuştu. İşveren adamı Gerçek, bugün de işveren

ve sendika hakkında işverene ahil vererek dava açtırmış.

Sarı sendikacı Fethi Gerçek'in yaptıkları sadece bunlar değil. Kömür Madencilik AS'ne ait Artova Kömür İşletmesinde işyeri temsilcisi Feuzi Kılıç, işçiden

Feuzi Kılıç'ın iş ahdı işveren tarafından feshediliyor. Ancak olaya iş müfettişleri eli koyuyor. Kılıç'ın durumu incelenip, İl Hakem Kurulu toplantısına getiriliyor. Fethi Gerçek'in işverenlere hizmeti de bu sırada başlıyor. Gerçek, Kılıç'ın işyeri temsilcisi sıfatını düşürüyor ve il hakem kurulunda bu işçinin işten alınması yönünde oy kullanıyor.

Bilfer maden şirketinde çalışan işçilerin yatacağı paraları üzerinde çeşitli dolaplar çeviren kişi yine Fethi Gerçek.

Fethi Gerçek, işveren yanlısı tutumunu böyle çeşitli örneklerle sergileyen sonra, başka hilkatlar işçi düşmanı tutumunu sürdürdüğü için onu gerek, geçenerde CHP'ne girdi.

CHP sendikal honurlarda "gerçek" bir uzman ya da militan hazandı böylece. Hayırlı, uğurlu olsun...

MÜCADELE DENEYİ

İzsal çıkardığı bir çok mallarda piyasaya hakim. Grevci işçilerin anlatımla "reklam bile ihtiyacı duymuyor". 1973 yılı bilanço kârı 10,5 milyon lira. Ve bu işyerinde ortalama saat ücreti 700 kuruş. Yanı sıra fazla işçi bunun altında saat ücreti alıyor. 1970 grevi sıkıyönetim altında geçiyor. 15 Eylül 1970 günü grevde iken yayıyor İzsal işçileri. Sıkıyönetim altında iyi sözleşme yapılamıyor. Yeni görüşmelerde saat ücretine birinci yıl için 400 kuruş, ikinci yıl için 400 kuruş isteniyor. Patron 225 kuruş veriyor. Patronun niyeti açık, "düşük sözleşme yapmak". İşçiler diyor baştemsilci Adil Gültekin ve grevci işçiler devam ediyor: "1970 grevi gibi dayanamazlar, bir de sıkıyönetim çıkarsa işçeri girmek zorunda kalır diye düşünüyorduk patron, ama işçeri girmeye hiç müzi alacağız".

İzsal Alman patenli ve her yıl dışarıya 40 ton mal ihraç etmek zorunda.

MÜCADELE DEVAM EDİYOR

İzsal'da grev daha da sürüyor benzerlik. Bütün işçiler sonuna kadar götürmeye kararlı. Şimdiki kadar verilen fire sadece 3 kişi. Onlar da askerlik ya da başka nedenlerden işten ayrılmak zorunda kalanlar. Diğerleri düzenli olarak çalışıyor. İşveren işçileri işten atıyor. Grev ve direnişler devam ediyor. Sınıflar mücadelesi keskinleşiyor. Binerce işçiler DISK'ye bağlı sendikaların temsilcileriyle görüşüyor.

Grev ve direnişler devam ediyor. Sınıflar mücadelesi keskinleşiyor. Binerce işçiler DISK'ye bağlı sendikaların temsilcileriyle görüşüyor. İşveren işçileri işten atıyor. Grev ve direnişler devam ediyor. Sınıflar mücadelesi keskinleşiyor. Binerce işçiler DISK'ye bağlı sendikaların temsilcileriyle görüşüyor. İşveren işçileri işten atıyor. Grev ve direnişler devam ediyor. Sınıflar mücadelesi keskinleşiyor. Binerce işçiler DISK'ye bağlı sendikaların temsilcileriyle görüşüyor.

BERLİN, BERLİN, BERLİN...

Alman Demokratik Cumhuriyeti başkenti Berlin'de 29-30 Haziran tarihleri arasında yapılan Avrupa Komünist ve İşçi Partileri Konferansı, bütün dünyada büyük ilgi gördü. Konferans üzerine, sağdan ve soldan, çeşitli değerlendirmeler yapıldı. Gerek dünyada, gerekse Türkiye'de burjuva basın konferansın niteliğini ve seyrini çarpıtma için elinden geleni yaptı.

Burjuva basını, konferans, gerçekte kendi dış ürünleri olan "Sovyet Patronluğu döneminin sona erişti" olarak yorumladılar. Sanki dünya sosyalist hareketinin tarihinde ilk kez Komünist ve İşçi Partileri "kendi çizgilerini bağımsız bir biçimde izleme" hakkında kavuşuyorlardı. Burjuva basını, tabloyu böyle çizmeye uğraştı. Türkiye'deki burjuva basını da bu uğraşta yerini aldı. Türkiye'li okurun kafası, belirli kanallarda sınırlanmaya çalışıldı.

YÜRÜYÜŞ, Berlin zirvesinde konuşulanları okuyucularına elden geldiğince ayrıntılı bir biçimde aktararak, gerçeklerin sol kamuoyu tarafından kavranmasına katkıda bulunmaya çalıştı. YÜRÜYÜŞ'ün önceki sayısında, konferansa söz alan bazı parti liderlerinin konuşmalarına yer verilememiştir. Aşağıda, Berlin'de söz alan diğer parti liderlerinin konuşmalarından özeter bulacaksınız.

DOMINIQUE URBANI

Lüksemburg Komünist Partisi Başkanı Dominique Urbani, konuşmasında şu görüşleri belirtti: "Barış içinde birarada yaşama doğrultusunda elde edilen başarılar, hem kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesi, hem de toplumun toplumsal ilerleme, demokrasi ve sosyalizm isteyen gittikçe daha geniş tabakalarının katılması için daha elverişli koşulların yaratılmasına yardımcı olmaktadır." Urbani, konuşmasında, "çokuluslu tekelere karşı ortak eylem zorunluluğu" üzerinde de durdu.

KNUD JESPERSEN

Danimarka Komünist Partisi Başkanı Knud Jespersen de konuşmasında şu görüşleri verdi: "Yaşlı kıtımız bugün uyusukluluğun sıkıntısı içinde değil; tam tersine, ritmi hızlanacağı benzenen gelişmeler ve toplumsal dönüşümlere sahne oluyor. Kapitalist ülkelerde, alt üst oluşlara ve toplumun gerilemesine yol açan bunalm, geniş kitlelerin, toplumun köklü dönüşümleri biçiminde yeni yollar aramasını getirdi kaçınılmazlaşmaktadır. Buna karşılık tekelere de, tekeli sistemin sonucu olan bunalmın yükünü emekçilere yılmak için ellerinden geleni yapmaktadır. Böylece halklar, kendilerini, girecekleri doğrultu- nun seçimiyle yüz yüze bulmaktadır. Bu durum işçi sınıfı ve komünist hareket için en büyük sorumluluğu, halk hareketleriyle baş kurmak ve onları tekelere karşı yönetmek sorumluluğunu doğurmaktadır..."

JANOS KADAR

Macaristan Sosyalist İşçi Partisi Birinci Sekreteri Janos Kadar ise konuşmasında şunları belirtti: "Barış içinde birarada yaşama ilkesinin taşıyıcı bulması, kapitalizmin doğasını değiştirmeye-

ceği gibi, bizleri de düşüncelerimizden, sosyalist hedeflerimizden saptırabilecek değildir. Toplumun evrimi objektif yasalara dayanır. Her halkın kendi yönetici fikirlerini ve izleyeceği yolu serbestçe, hiçbir dış müdahale olmaksızın seçme hakkı vardır. Devrim, toplumun iç evriminin sonucudur. Kimseye dışardan empoze edilemez."

Kadar, çeşitli partilerin izledikleri yollar üzerinde de şu görüşleri belirtti: "Komünist partiler, Marksizm-Leninizm" in genel bir değer taşıyan öğretilerini, ülkelerinin ulusal özelliklerini, tarihsel geleneklerini ve toplumsal kazanımlarını dikkate alarak bağımsız bir biçimde uygularlar. ... Proleter enternasyonalizmi karşılıklı dayanışma ve yardımları simgeler. Bu da değişik partilerin özgülük ve eşitliğini, diğerlerinin işlerine karşın-mamayı varsayar. Komünist Partileri arasında, belli ideolojik, politik, teknik ve stratejik sorunların değerlendirilmesi konusunda görüş ayrılıkları ve tartışmalar vardır, ve herhalde olacaktır. Bu, gelişmenin içinde yatar."

ERICH HONECKER

Alman Sosyalist Birlik Partisi Genel Sekreteri E. Honecker'in konuşmasında ise şu görüşleri verdi: "Barış yolundaki başarılar bundan sonra da anti-empyrialist mücadeleye bağlı kalacaktır... Siyasal yuvarlanmanın doğası, yönü ve sonuçları üzerinde zorlu bir savaş sürmektedir şu anda. Bir yandan, barış içinde birarada yaşama ilkelere uygulaymaya konması konusunda-bu kadar çok ve bu kadar geniş kapsamlı sonuçların, ilk kez şu son yıllar içinde sağlanmış olduğunu belirtiyoruz. Diğer yandan ise, halklar, empyrializmin silahlanma yarışını ve dolayısıyla maddi savaş hazırlıklarını hızlandırdıkları görülmektedir. Empyrializmin saldırgan çevreleri, hem en yüksek kâr arayışlarını tatmin için, hem de askeri güçler dengelerini kendi lehlerine çevirme amacıyla, gündeme yeni ve daha pahalı silahları dündene almaktadır."

"ABD, Federal Almanya ve diğer empyrialist güçlerin yönetici çevrelerinin temsilcilerinin, halkların ulusal ba-

KOMÜNİSTLERİN GÜCÜ ONLARIN BİRLİĞİNDEN VE DAYANIŞMASINDAN GELİR. HERKEŞÇE BİLİ- NEN BİR GERÇEKİR BU. TARİHTE HİÇBİR POLİ- TİK HAREKET BÖYLESİNE BİRLİK HALİNDE EY- LEMLER ORTAYA KOYAMAMIŞTIR. ANCAK, KARDEŞ PARTİLERİMİZ ARASINDA AYRILIKLAR DOĞABİLECEĞİ BİR SİR DEĞİLDİR.

ğımsızlık ve kendileri hakkında karar verme hakkı lehine artan baskısı karşısında savdukları tehditleri" kınyan Honecker sözlerine şöyle devam etti: "Bazı batı Avrupa devletlerinin hükümetlerine komünistlerin katılması karşısında başvurulan empyrialist şantaj girişimleri, bunun doğrudan delilidir. Bu politikayı en şiddetli biçimde kınıyoruz. Empyrializmin dünyadaki devrimci dönüşümler karşısındaki korkusu böylece ortaya çıkmaktadır."

TODOR JIVKOV

Bulgaristan Komünist Partisi Birinci Sekreteri T. Jivkov da, konuşmasında, "barış içinde birarada yaşamın sınıf mücadelesini en engelleyebileceğini, ne yavaşlatabileceğini, ne de siyasal ve toplumsal statükoyu dondurabileceğini" vurguladıktan sonra şu görüşlere yer verdi: "Bulgar komünistleri, empyrializmin ve en başta Amerikan empyrializminin, halkların kendi gelişme yollarını tam bağımsızlık içinde, dış müdahale olmaksızın seçme haklarını, ve komünistlerin ülkelerinin politik yaşamına tam olarak katılma hakkını çok etme amacını güden girişimlerini kınarlar."

Jivkov daha ilerde şunları belirtti: "Partimiz, nereden gelişse, tüm biçim ve görünümüyle antisovyetizmi kesinlikle reddetmektedir. Barış içinde birarada yaşama ve uluslararası gerginliğin yuvarlanması koşullarında antisovyetizm halklara karşı işlenen bir suçtur."

Daha sonra çeşitli partiler arasındaki ilişkiler konusunda da Jivkov şunları belirtti: "Komünistlerin gücü onların birliğinden ve dayanışmasından gelir. Herkeşçe bilinen bir gerçektir bu. Tarihte hiçbir politik hareket böylesine birlik halinde eylemler ortaya koymamıştır. Ancak, kardeş partilerimiz arasında ayrılıklar doğabileceği bir sır değildir. Bu konudaki tutumumuz açık değildir. Bu önce yapılan BKP kongresinde bir kere daha teyid edilmiştir. En önemli husus, ayrılıkların dostça, Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi ruhuyla tartışılması ve ortak komünist amaçların elde edilmesi için gerekli doğruların ortak çabalarıyla belirlenmesidir."

"Enternasyonalizm, her partinin ülkesinin işçi sınıfı ve halkı önündeki sorumluluğundan, ortak komünist davamıza kaderine ilişkin görev ve sorumlulukla diyalektik birliktir. Proleter en-

ternasyonalizmi, ayrı ayrı sosyalist ülkelerin bağımsızlık ya da hak eşitliği ilkelere ya da komünist ve işçi hareketinin ulusal ekiplerinin "büyüme anlamına gelmez. Ancak komünist partilerin eşitliği sadece onların eşitlik ve egemenlik haklarında değil, aynı zamanda enternasyonal yükümlülüklerinin eşitliğinde de ifadesini bulur. Bulgar halkının yüce evladı Georgi Dimitrov'un defalarca belirttiği gibi, proleter enternasyonalizmi, soyut bir kavram değil, Marksizm-Leninist partilerin somut pratik faaliyetidir."

"Komünist Partisi Manifestosu" zamanından günümüze kadar komünist hareketi sürekli zenginleşen yüce, yaratıcı öğretiminin güçlü reform gücünün hayret verici özünüyle besleniyor. Bizler, dünya devrimci hareketindeki çeşitliliğin politik ve taktiklerin hazırlanmasında ulusal koşulların hesabına katılmasını gerektirdiğini kabul ediyoruz. Ancak ulusal özellikler, doğruluğu tarihsel deneyimle defalarca kanıtlanan Marksizm-Leninizmin temel ilkelere ifadesini bulan belli başlı toplumsal gelişme yasalarını hükümsüz kılamaz. Bu nedenle Marksizm-Leninizmin kurucuları Marx ve Engels "her ulusun ve her yerin farklı koşullarına rahatlıkla uyan ve bunlarla birlikte, amaç birliği ve ortak amacı, yani işçi sınıfının bizzat işçi sınıfı tarafından kurularmasını sağlamak için kullanılan araçların genel olarak uygulanmasını temin ederek temel özelliklerini her yerde koruyan" ortak bir eylem planının gerekli olduğuna dikkati çekmişlerdir (K. Marx, F. Engels, C. 19, S. 132)

"Bizim kutsal görevimiz, devrimci mücadelesinin ve sosyalizmin teori ve pratiğiyle, kardeş partilerin ortak konferanslarıyla ve kongreleriyle zenginleşireceğimiz Marx, Engels ve Lenin'in yüce mirasını korumaktır. Biz komünistlerin görevi, oportünizmle, sağ ve "sol" revizyonizmle, anti-komünizm ve anti-sovyetizmle yaptığımız amansız mücadeleyi zayıflatmamaktır."

"Biz, kapitalist ülkelerdeki komünist partilerin, tüm emekçileri hayati çıkarları uğrunda mücadelede birleştirmek için tüm işçi sınıfını ve onun politik ve diğer örgütlerinin eylem birliğini sağlamaya, sosyal demokratlarla işbirliği yollarını aramaya yönelik çabalarını anlayışla karşılıyoruz. Burada bir diyalog kurmanın gereği ortadadır. Bizim fikrimize göre, tutumumuz ne kadar açık olursa, komünist ilkelere ne kadar bağlılıkla savunursak, bu diyalog o kadar başarılı ve etkili olacaktır."

f. alman ya avrupa gericiliğinin başını çeki yor

Von Hassel, Tindemans'm sağında oturuyor, onun sağında ise ünlu Fanfani bulunuyordu.

"AVRUPA HALK PARTİSİ KURULDU"

Çalışmaları yıl başından beri Alman Hristiyan demokratlarının önderliğinde yürütülen, Avrupa'daki hristiyan demokrat partilerin bir federasyon çatısı altında birleştirilmeleri çalışmaları tamamlandı ve 8 Temmuz'da "Avrupa Halk Partisi" adında uluslararası bir parti kuruldu. Partinin Başkanlığına Belçika'nın şimdiki başbakanı Leo Tindemans getirildi.

Kuruluşun resmen ilanını amaçlayan Lüksemburg'daki son toplantı, gerçekte, geçen Şubat ayında, Avrupa Hristiyan Demokratlar Birliği başkanı Kai Uwe Von Hassel'in başkanlığında toplanan komitenin kararlarını uygulamaktan başka amaç gütmüyordu. Bu Von Hassel, politik kariyerine, 1940-45 yıllarında Hitler ordusunda başlamıştı...

Tindemans'ın partinin başkanlığına getirilmesini geçen Nisan'da öneren Von Hassel, bu önerisini şöyle destekliyordu: "Bay Tindemans'ı seçerek, bu parti, özgür ve anti-komünist bir Avrupa yaratma kararlılığını geniş takdir toplayacak bir siyasal kişiyi başına getirmiş olacaktır".

B. ALMAN GERİCİLİĞİ DÜMENİ TUTUYOR

Üye partilerin faaliyetlerini Avrupa çapında örgütleme yeti öngören Partinin tüzüğü, bir "Avrupa Federasyonunun" kurulmasını da öngörüyor. Partinin, Hristiyan Demokrat partiler arasında belli bir kesimin tam egemenliğine ulaştığı, kurulacak Politik Büro'su içinde Alman Hristiyan Demokrat Birlik'le İtalyan Hristiyan Demokrat Partisi'nin 50 üyelikten 26'sını ellerinde tutacak olmaları da ortaya çıkıyor. Örneğin Fransız Toplumal-Demokratlar Merkezi nin bürodaki temsil sadece 4 üyeye olacak.

A.H.P.'nin kurulmasından sonra, 9 Temmuz Günü, Lüksemburg'un Kirchberg merkezinde Leo Tindemans bir basın toplantısı yaptı. AET ülkeleri arasındaki ulusal ayırmaların kaldırılmasını öneren bir raporun da yazarı olarak tanıyan Tindemans, basın toplantısı sırasında, Von Hassel'in kendisinden söz ederken kullandığı "anti-komünist bir Avrupa kurma kararlılığı"ni yalanlama gereğini duymadı. Federal Almanya'nın eski savunma bakanları arasında da bulunan

BİR FEDERASYON DEĞİL, BİR PARTİ

9 Temmuz basın toplantısında bulunanlar arasında, Belçika'nın eski bakanlarından Bertrand ve şu anda Fransız hükümetinde devlet bakanı olan Toplumal Demokratlar Merkezi genel sekreteri Barrot yer alıyordu.

Kuruluşundan önce herhangi bir kongreye de gerek duyulmayan A.H.P.'nin başkan yardımcılıklarına - şu isimler getirildi: Hollanda'dan Schmeltzer, İtalya'dan Antonozzi ve Fransa'dan Senatör Colin. Partinin genel sekreterliği için geçen isimler arasında en güçlü aday F. Alman eski milletvekili Josef Müller.

Partinin kuruluş çalışmaları sırasında gösterilen g zillik, amaçın bir federatı örgütlenme ile sınırlı olmaması biçiminde açıklanmakta. Gerçekten de, basın toplantısı sırasında bir başkan yarımcısının da belirttiği gibi, yeni kurulan A.H.P., bir politik büro ve yürütme komisyonu aracılığıyla çeşitli kademelerde tam bir parti biçiminde yönetilecek. Her iki kurul da Brüksel'de yerleşecek ve Avrupa Hristiyan Demokrat Partilerinin politikalarını gerçek anlamda yönlendirecek.

"GÜNCEL GÖREV"

1978 Yılında yapılması tasarlanan Avrupa parlamentosu seçimlerinde A.H.P. bir blok oluşturmayı amaçlamakta. Oluşturulacak bu blok aracılığıyla, Avrupa parlamentosundaki diğer sağ unsurları da bu güç çevresinde toplanacağı ve böylece sola karşı tam sağda bir bütünlük sağlanacağı umuluyor.

Avrupa'da sağ'ın son yıllarda programı olarak yürütülen, uluslararası planda bütünlük sağlanması çabaları, böylece ilk somut adımı atmış bulunuyor. Avrupa'da gericiğin merkezi olarak nitelenmeye başlayan B. Alman hristiyan demokratlarının kontrolünde oluşturduğu açık olan bu bütünlük, bütün sağ güçlerin Avrupa çapında egemenliğinin de merkezi olacağı benziyor. Bu çabalar, emperyalizm, aleyhine gelişen uluslararası ortamlarda geriye doğru adımlar atma hazırlıklarının belirginleştiği bir dönemde oluyor...

politik görüşleri nedeniyle 'sakıncalı' bulunan kişilerin kamu görevlerinde çalışmasını yasaklıyordu. Yasanın onanmasında Sosyal Demokrat Parti de önde gelen bir rol oynamıştı. Ancak, açıkça federal anayasanın ihlali olan bu yasanın yer yer sosyal demokrat unsurlara karşı da uygulanması, S.P.D.'nin de resmen yasaya tarafat olmadığını belirtmesine yol açmıştı. Geçenlerde, Brandt ve Schmit adına da bu yönde "kişisel" açıklamalar yapılmıştı.

Örneğin bir komünist parti üyesinin, lokomotif makinistliği yapmasını yasaklayabilen bu yasaya karşı ülke içinde geniş bir protesto eylemi görülmüştü.

Strasburg'da yapılan toplantıda Demullich'ten başka, toplantıyı açan FKP Politik Büro üyesi Jean Kanapa; İspanya Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi Luis Blanco; İtalyan Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi Rudolfo Mechini; Hollanda Komünist Partisi Politik Büro üyesi Gijs Schreuders; İsvç Sol Komünist Partisi adına Henrik Ujelman söz aldılar.

15 partinin benimsediği çağrı metninde şu noktalar belirtildi:

"Halkların toplumsal ilerleme, demokratik hakların genişletilmesi ve barış özelemlerinin bugünkü bunalmı karşısında yoğunlaşmasına tepki olarak, büyük burjuvazi temel özgürlüklere saldırımadır. Böylece bu özelemlere bir baraj koymak istemektedir. Federal Almanya Cumhuriyeti'ndeki antidemokratik uygulamalar, kapitalist Avrupa'nın diğer ülkelerinde özgürlüklere karşı yöneltilen saldırılar için bir başlangıç ve sıçrama noktası oluşturmaktadır.

"Bu nedenle, kamuoyunun "Berufsvorbote"ye karşı eyleme geçmesi ve ülkelerimizde geniş çapta yayılan dayanışma, ilk gerilemelerin başasını sağlamıştır. Ancak daha öteye gitmek gerekmektedir.

"Federal Almanya halkına karşı hiçbir düşmanlık duygusu beslemiyoruz. Tersine, bu uluslararası dayanışma hareketi, F.A.C. ve Batı Berlin'de, hem İnsan Hakları Bildirgesi ve Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu'nu, hem de F.A.C. temel yasanını ve Batı Berlin Anayasasını çiğneyen bu eylemlere karşı çıkan bütün demokratik güçlere bir destek olmak amacındadır".

15 AVRUPA KOMÜNİST PARTİSİ F. ALMANYA'YI KINADI

7 Haziran'da Fransa'nın Strasburg kentinde bir araya gelen kapitalist Avrupa'nın Komünist ve İşçi partisinin temsilcileri, Federal Almanya'da ilericilere uygulanan mesleki yasaları ("Berufsvorbote") kınamak ve F. Almanya emekçileriyle dayanışmalarını belirtmek üzere bir çağrı yayınladılar.

Alman Komünist Partisi (D.K.P.) adına parti yönetimi üyesi Gerhard Deumlich'in katıldığı toplantı sonrasında yayınlanan çağrı şöyle dedi:

"İfade ve düşünce özgürlüğü için mücadele eden komünist partiler, politik felsefi ya da dinsel görüşleri ne olursa olsun bütün demokratları, F.A.C. ve Batı Berlin demokratlarını desteklemek için birleşmeye ve eyleme; ve bütün meslek yasaklama önlemlerinin kaldırılması, bu önlemleri içeren bütün metinlerin yürürlükten kaldırılması, bu nedenle zarara uğrayanların baklarının geri verilmesi için onlarla birlikte mücadeleye çağırır".

Strasburg'da yapılan toplantıda D.K.P.'yi temsil eden G. Deumlich de yaptığı konuşmada yasaya şu sözlerle değindi:

"Mücadelemizi sürdürmemiz gerekiyor. Çünkü, SPD yöneticileri nin pişmanlık bildirmeleriyle bizim için sorun çözülmüş olmayacaktır. Gerekli davranışlara gümecik, Brandt'ın, "Hatasını" kabul etmesinin içtenliğine inanamız söz konusu olamaz. Bu gerekli davranışları şunlardır:

"Berufsvorbote'ye ilgili bütün emir ve uygulamaları gerçekten ve kesin olarak durdurulmalıdır;

"Hafiyelik ve gizli araştırmalar son bulmalıdır;

"Yasasın uygulanmasına maruz kalan herkes işlerine ger döndürülmelidir. "Bizim kabul edebileceğimiz bir çözüm yolunun ilkeleri bunlardır.

"Halkın, sendikaların, öğrencilerin, öğretmenlerin ve gençlerin yanında, "Berufsvorbote"ye karşı protesto hareketininin güdülendirilmesi yönünde çabalarını sürdürerek olamızın nedeni budur".

Federal Almanya'da önceki yıl yürürlüğe giren "radikallere karşı yasa",

1961 YILINDA KURULAN TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ 1971 YILI 20 TEMMUZUNDA, ANAYASA MAHKEMESİ TARAFINDAN KAPATILDI' TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİNİN KAPATILISINDAN BU YANA TAM 5 YIL GEÇMİŞ BULUNUYOR. KAPATILISININ 5. YILDÖNÜMÜNDE, BUGÜNKÜ TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ GENEL BAŞKANI BEHİÇ BORAN, YİNE GENEL BAŞKAN OLARAK BAŞINDA BULUNDUĞU DÖNEMDE KAPATILAN TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİNİN 10 YILLIK DENEYİNİ DEĞERLENDİRDİ. BORAN'IN BU DEĞERLENDİRMESİNİN, BUGÜN TÜRKİYE SOLUNDA PARTİTİSLAN BİRÇOK MESELEYE AÇIKLIK VE YENİ BAKIŞ AÇILARI GETİRECEĞİNE İNANIYOR VE OKULARIMIZA SUNUYORUZ.

TÜRKİYE İŞÇİ

Türkiye toplumunun en hareketli bir döneminde on yılı aşkın bir sürece aynı derecede hareketli bir yaşam geçirmiş Türkiye İşçi Partisi'ni bir kaç sayfanın sunularını içinde inceleyip değerlendirmek mümkün değildir. Yer sınırlaması olmasa bile, Parti'nin tarihi ancak bilimsel metotla yapılacak araştırmaya ve incelemelere sonucu ortaya çıkarılabilir. Daha yaşamı sırasında, 1960'ların son yıllarına doğru Türkiye İşçi Partisi Fransa'da Duverger'in denetiminde yapılan bir devlet doktorası ve Almanya'da bir üniversite doktorası tezine konu olmuştur. Hiç kuşkusuz bundan sonra da siyasal tarihçiler 1961 - 1971 Türkiye İşçi Partisi üzerinde önemle duracaklardır.

Biz burada, 1961-1971 Türkiye İşçi Partisi'ne ilişkin olarak ortaya çıkmış tartışmalara, eleştirilere yol açmış sorunları ele alarak Parti'nin durumunu ana çizgileriyle açıklamaya çalışacağız. Bunlardan birincisi, TIP işçi sınıfının partisi niteliğinde miydi, değil miydi sorusudur. Türkiye İşçi Partisi'ne karşı tavır alanlar onu küçük burjuva partisi olmakla suçlamışlardır. İkincisi, TIP'in sınıfsal içeriği ve buna bağlı olarak politik çizgisinin niteliği sorusuydu. Verilen ideolojik mücadelede 1961-1971 yıllarının sonlarına doğru "milli demokratik devrim", "sosyalist devrim" sorunu biçiminde bir dizi tartışma ve aslında tartışma ve mücadelesinin işçi sınıfı hareketi niteliği ve işçi sınıfı öncülüğü sorunu üzerindeydi.

PARTİCANLI BİR VARLIKTIR

Bu konuları açıklamaya girişmeden önce yanlış yargılara, gereksiz tartışmalara yol açan iki noktayı belirtmek, daha doğrusu hatırlatmak yararlı olur. Birincisi sorunlara cevap ararken ele alınan konulara duşan (statik) açıdan bakmamaktır. Bir parti, hatta herhangi bir örgüt, bir defada oluşup son biçimini alan bir olgu değildir. Yaşayan, canlı bir varlıktır, zaman içinde değişme ve gelişme yere ilerleme gösterir. Hele işçi sınıfına, halk kitlelerine ilişkin örgütler, özünde toplumsal hareketlerdir. Parti, bir toplumsal hareketin, sınıf hareketinin, belirli işleyiş kullarına bağlı, bilinçli, disiplinli bir örgütlenişidir. Yapılması gereken iş, Parti hareketinin izlediği çizgiyi, bu çizginin niteliğini saptamaktır.

İşçi sınıfının sosyalizmi hedef alan partisinin nitelikleri teoride ve pratikte çoktan saptanmıştır, bilinmektedir. Ne var ki hiç bir işçi sınıfı partisi kurulduğu andan itibaren bu niteliklere tam ve olgunlaşmış biçimde sahip olamaz, olamaz. Sorun, sahip olma konusunda bilinçli ve kararlı mı, bu yönde bir gelişme gösteriyor mu sorusudur.

İkinci nokta, değerlendirmelerin yalnızca soyut, genel kuramsal idelere, bunlara dayanarak oluşturulan "model"lere göre yapılamayacağıdır. Teorinin, idelerin ortaya koyduğu genel doğruları somut, özgül durum ve şartlar ışığında değerlendirmek gerekir. Somut durumların somut tahli gereği de temel ilkelendirir. Somut, verili durum hiç bir zaman istenildiği gibi elverişli değildir, daima az veya çok güçlü veya güçsüz ölçüde engelleyici, zorlaştırıcı, elverişsiz şartlar vardır. Ama bilimsel sosyalizm bilimsel olduğu için her durum ve şartta yol gösterici olmak, verili ortamda nelerin yapılmasının mümkün ve doğru olduğu sorununa ışık tutmak niteliğini korur.

ÖN KOŞULLAR

Türkiye İşçi Partisi'nin kuruluşu ve gelişmesi sorununu değerlendirmek için önce başlamak ve ilk evrelerini yaşamıştır. Türkiye güçlü bir sanayileşmenin

ilk evresinde olduğundan işçi sınıfı nesnel ve öznel durumu bakımından üst bir düzeyde değildi; yani, sayıca az - işçilerin çalışan nüfusa oranı küçük - teknik bilgi ve yetenek ve politik bilinç düzeyi düşüktü. Ama zaten böyle olmasaydı, güçlü bir sanayileşme ile güçlü bir işçi sınıfı meydana gelmiş olsaydı, bu mutlaka, çok ters üst yapı şartlarına rağmen az çok güçlü politik bir işçi sınıfı hareketi, partisi yaratmış olurdu. Tüm "Batılılaşma", "çağdaş uygarlığa ulaşma" edebiyatına rağmen bir türlü sanayileşip gelişmiş toplumlar düzeyine erişememenin yarattığı bu duruma ek ve bağlı olarak, son derece baskıcı, demokratik özgürlüklere hiç yer vermeyen bir rejim sürdürülmüştü. Bağımsızlık savaşının zaferine sona erdirilmesi ve cumhuriyetin ilanı sırasında politik iktidarını pekiştiren burjuvazi tek parti yönetimini aracılığı ile feodal üst yapı kurumlarını ortadan kaldırmaya, sanayi ve tarıma ilişkin tedbirler alıp, bankacılığı geliştirerek, ekonomide devletçiliğe yönelerek alt yapıda kapitalizme sürecini geliştirmeye yöneldi. Ama demokratik özgürlüklere - fikir, vicdan, söz, yayın, kitlelerin sınıfsal örgütlenme - özgürlüklerine hiç yer vermedi.

1946'ya kadar fikir, söz, eleştiri, yaygın özgürlükleri burjuvazinin, temsilcilerinin, ideologlarının kendi aralarındaki ayrımsal için bile tanımadı. Tek parti iktidarı tüm tartışma ve eleştirilerin üstünde tutuldu ve onun benimsediği ideoloji, tek resmi ideoloji haline getirildi. 1946'da çok partili evreye geçilmesiyle, burjuva partileri çeşitlenip sayıca çoğaldı, ama işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin burjuvaziden bağımsız partileşmesine müsaade olunmadı. 1946'da bu nitelikte oluşan bir iki parti bir kaç ay içinde politika sahnesinden uzaklaştırıldı. 1961'e kadar tüm sol fikir ve görüşler ve işçi sınıfının politik hareketi illegaliteye itilmiş kaldı.

BİRİKİMİN BOYUTLARI

1961 Türkiye'sinde işçi sınıfının sosyalizmi hedef alan yasal partisinin oluşturulmasını kolaylaştıracak, ideolojik ve politik düzeyde belirleyici rol oynayacak önemli bir birikim yektü. Sol tümlüleşme baskısı altında tutulmuş, illegalitenin zor şartlarında yürütülmüş parti hareketi eliz kalmış, hatta 1960'den sonra bir dağılma hali göstermişti. Orneğin, Portekiz'de Nisan 1974 devriminden sonra görüldüğü üzere, illegal şartlarda örgütlenen etkin bir güç kazanmış bir partinin legaliteye çıkışı bir durum yektü. Bununla birlikte, bu söylediklerimiz Türkiye'de hiç bir birikim yektü, TIP sıfırından işe başlandı anlamına gelmez. 1962 yılından başlayarak TIP'e katılan sosyalistler elbette o anda mantar gibi yerden bitmiş değillerdi. Sadece, kapsamlı ve köklü bir birikim olmadıği açıktı.

Teorik, bilimsel alanda da bir boşluk vardı. Ne teorik çalışmalar yapılmıştı, ne de Türkiye'nin tarihi, toplumsal yapısı, ekonomik, sosyal sorunları üzerine araştırmalar, (1940 - 1945 arası Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde birkaç genç doçentten başlatılmış) toplumbilimsel araştırmalar haklarında çeşitli tahkikat açılarak nihayet kendileri fakülte'den uzaklaştırılarak durdurulmuştu.) Böyle çalışma ve araştırmalar şöyle dursun, sosyalizmin klasikleri dahi Türkçeye çevrilebilmiş değildi. Burjuva yönetimi tüm fikir ve bilim yaşamını baskı altında döndürmüştü. Sosyalizm ve Türkiye toplumu konularında bilgisizlik 1961'deki durumun belirgin niteliğiydi.

Yasal yasakların, fikir ve siyaset yaşamının dondurulması, yarımsal toplum, kitleler sol'a, sosyalizme karşı şartlandırılmış, işçi sınıfının sosyalist partisini oluşturma ve geliştirmede yasal yasaklardan, de-

mokratik özgürlüklerin sınırlılığında daha etkin bir engeldi bu şartlandırılma; çünkü daha da sınırlayıcı ve kalcıydı; yasal engellerin olmadığı alanlarda da etkisini gösteriyor ve bu engeller kalktıktan veya zayıfladıktan sonra da sürebiliyordu uzun zaman.

Yasal engeller de ortadan tüm kalkmış olmaksızın uzaktı. 1961 Anayasası eskiye kıyasla çok daha demokratik, özgürlüklü bir rejim öngörmekle beraber, başta 141 ve 142. maddeler olmak üzere yasalarındaki anti-demokratik hükümler olduğu gibi duruyordu. Kaldı ki 1961 Anayasası hukukunun nasıl oluşup biçimleneceği de henüz belli değildi. Anayasa hukuku kağıt üzerine yazılı maddeler halindeki hükümlerin toplumdaki ibaret değildi. Anayasa hukuku değerlendirme, yorumlama ve uygulamaları; Anayasal hak ve özgürlüklere en geniş yorumu ile sahip çıkan toplumsal güçlerin bu uğurda verdikleri mücadeleler ve yarattıkları etkinliklerle oluşur, somutlaşır.

PARTİ KURULURKEN

Bu şartlarda kurulan Türkiye İşçi Partisi'nin kuruluşu da işçi sınıfının sosyalist partilerinin kuruluş biçimine benzemiyordu: Aydınlar ve işçiler arasında bir sosyalist akımın belirmesi, hazırlayıcı ön şartların, ortamın oluşması zemin üzerinde bir örgütlenmeye gidici biçimde olmamıştı, TIP'in ortaya çıkışı. On iki sendikacı diğer partilerden ayrı, işçilerin partisi olacak bir parti kurmak istemişler ve hukuki gerekler yerine getirilerek parti yasal varlık kazanmıştı, ama elbette bu sosyalist bir nitelik kazanması için yeterli değildi. Kurucuların bir kısmı, hatta hep, sosyalist bir parti kurmayı amaçlamış olsalar dahi nesnel bir olgu olarak ortaya çıkan parti sosyalist nitelikte değildi. Partinin kuruluşundan sonra kaleme alınmış ilk programı bunu açıkça göstermektedir. İşçilerden "sınıf" olarak söz ediyor ama konular işçi sınıfının baskı açısından ele alınmış, bu açıdan sorunlara çözüm önerileri getirilmiş değildi. Yapılması önerilen işler, kapitalizmin çerçevesi içinde bir takım ilerici, reformist öneriler olmaksızın öteye gitemiyordu. Tümyle program işçi haklarını savunan, ilerici, insan-çıl bir programdı. Kurucular mevcut burjuva partilerinden bağımsız, ayrı bir parti kurmak istemişlerdi ama ortaya çıkan parti gerçek anlamda işçi sınıfının bağımsız (burjuva ideolojisinden bağımsız, kendi sınıf ideolojisiyle dayanan) partisi değildi. Bu anlamda bağımsızlaşma bir yıl sonra sosyalist kişilerin partiyeye girmeye ve parti yönetimine yer almaya başlamalarıyla filizlendi ve gelişti. TIP bir "sosyalistleşme" sürecine girildi. TIP'in on yıllık tarihi bu "sosyalistleşme" sürecinin dışı dönük ve işçi mücadelelerinde gelişmesi tarihi olarak nitelenebilir. Bu sosyalistleşme parti kurduktan bir yıl sonra başlayıp üstten alta doğru yayılma biçiminde olmuştur. Bu, işçi sınıfının sosyalizmi hedef alan partilerinin "tipik" veya olması gereken kuruluş biçimi değildi kuşkusuz. Daha sonraki yıllarda sosyalist görüşü çeşitli ayrımsız ve gruplaşmalarla bu bunlar arasında ideolojik mücadelede gösterdiği, bu belirtilmiş olguya bakarak, parti yanlış veya erken kurulmuştu, hatta kurulmamalıydı gibi görüşler ortaya atıldı. Bu görüşler kanımca tümden yanlıştı. İrademiz dışında oluşan durum ve şartlar olmasa gereken nitelikte olmayabilir. Sosyalistlerin görevi durum ve şartların yarattığı talepleri ve ihtiyaçları bilimsel sosyalizm açısından doğru yönde karşılamaya, imkanları elden geldiğince o yönde kullanmaya çalışmaktır. Bunun aksini düşünmek ve yapmak görevden kaçmak olur. İşçi sınıfının

PARTİSİ 1961~71

kendiğinden oluşan hareketi içinde şu veya bu nitelikte bir politik gelişme yeralacak, bir parti kurulacak, sosyalistler yardama, hem de yönetime katılmaya çağrılacak da bu çağrıya cevap verilemeyecek, olmaz öyle şey.

AYIRDEDİCİ NİTELİKLER

TIP'in yukarıda anlatılan biçimde ve nitelikte kurulmuş olması bu kuruluşun sosyalizm açısından anlamsız ve önemsiz olduğu demek değildir. Burjuvazi ve iktidarları işçi sınıfının ekonomik mücadelesini politik mücadelesi kadar bastırıp kontrol altına almamıştır. İşçi sınıfının ekonomik mücadelesi tarihi politik hareketinden daha eskidir. İşçi sınıfından gelen baskı karşısında burjuvazi ekonomik alanda ödün veremeyi politik örgütlenme alanında ödün vermeye yeğlemiştir. İşçiler için de, politik bilinç düzeyi düşük olduğu oranda, ekonomik taleplerinin karşılama ön planda gelir. Bu nedenlerle Türkiye'de işçi sınıfının ekonomik mücadelesi tarihi yüz yılı aşkındır. 1946'da sosyalist nitelikte partiler ve özgürce kurulup gelişen sendikalar kapatıldıktan sonra da burjuvazi ve iktidarı sendikal örgütlenmeye mutlak bir yasak koymayarak, kontrol altında güdümlü bir sendikal hareket oluşturmaya yöneldi, ama bunu tam başaramadı. 1950'lerde işçi sınıfı burjuva iktidarının koymak istediği sınırlar ötesinde mücadele verdi, grev hakkı günün tartışılan sorunu haline geldi. 1961 Anayasasının kabulünden sonra işçi sınıfı hareketi hızlandı ve politik bir renk aldı. İşçi toplantılarında yalnız ekonomik istekler ileri sürülüyordu, ekonomik, politik, sosyal konular da dile getiriliyordu. Bu gelişme ışığında TIP'in kuruluşu, işçi sınıfının kendiğinden gelişen hareketinin politik bir düzeye ulaşması, burjuva partilerinden ayrı bir politik örgütlenmenin uc vermesiydi. Daha önceki işçi sınıfı partileri, işçilerin de bireyler olarak bir ölçüde katıldığı, sosyalist aydınların girişimiydi. TIP ise doğrudan işçi sınıfının ekonomik hareketi içinden ayrışıp uc vermiş bir politik örgütlenme girişimidir. Bunun için de işçi sınıfı hareketinin politik harekete dönüşmesine, politik örgütlenmenin eşliğine gelişimin belirtisiydi. Sosyalistler düşen görev bu dönüşme ve örgütlenmeye yardımcı olmak, onu sosyalizm çizgisine yöneltmek. Bu yapılmaya çalışıldı ve eksikler, yetersizlikler, yanlışları her ne olursa olsun, esas itibarıyla başarıldı da.

Bir partinin işçi sınıfının sosyalizmi hedef alan partisi olup olmadığı konusunda, bir partinin programına, tüzüğüne, topluma yeralan olaylar karşısında aldığı tavra, sorunlara koyduğu teşhis ve önerdiği çözümleri bilimsel sosyalizm görüşüne uygunluğu açısından bakılır. Bu iki ana kistas açısından TIP ele alındığında, birinci kistası göre başarılı bir sınav vermiştir. Yeni bir program üzerinde çok ve ciddiye çalışılmıştır. 1964'de kabul edilen program bir yıl aşkın bir çalışmanın ürünüdür. Yalnız parti içindeki değil, parti dışındaki uzman ve bilim adamlarında da görüş ve raporları alınmış, ortak toplantılarda konular uzun uzun tartışılmıştır. Yukarıda işaret ettiğimiz bilimsel bilgi ve veriler yetersizliğine ve sosyalizme karşı, anti-demokratik ortamın kısıtlayıcı şartlarına rağmen bu sistemli ve ısraklı çalışmalar olumlu ürün vermiştir. 1964 programı, eleştirilecek yanları her ne olursa olsun, bitünlünde ve esasında, bilimsel sosyalizm açısından Türkiye şartlarında geçerli bir programdır.

ÇABALAR, EKSİKLİKLER VE ENGELLER

Tüzüğe de bir işçi sınıfı sosyalist partisinin örgütleniş ilkeleri vardı, ama eksikti. Demokratik merkezîyetçiliğe uygun bir örgütleniş öngörülüyordu. Üst kademe organlarının kararları alt organları ve üyeleri bağlayıcıydı. Kararlar alınmadan önce serbest tartışma olanağı tanınıyor, ama karar alındıktan sonra muhalif olmuş azınlığın da karara uyması, ona göre hareket etmesi şartı konuyordu. Üyelik için müracaat edenlerin program ve tüzüğü okuması ve kabul etmiş olmaları şartı getiriliyor ve altı aylık bir aday üyelik süresince müracaatçının sınanması öngörülüyordu. Program ve tüzüğü benimsemek ve aidat ödemek üyelik için yeterli sayılmıyor, kişinin verilen parti görevlerini yerine getirmesi de isteniyordu. Eksik olan önemli nokta, en alt kademe olan ilçe yönetim kurullarından sonra tek tek üyelere oluşan kitlesel bir işbölümü ve birliki sistemi içinde sürekli parti çalışmasına sokacak bir düzenlemenin tüzükle öngörülmemesi olmasındı.

Uygulamada ise, tüzüğün şart koştuğu, üyelik müracaat edenin programı ve tüzüğü okuyup benimsemiş olması ve altı aylık bir sınav süresinden geçmesi kuralı etkin biçimde işlemedi. Müracaat edenin program ve tüzük konusunda bilgisi ve tutumu kontrol eden geçirilemiyordu ve yukarıda işaret ettiğimiz, üyeleri sistemli çalışmaya sokma düzenlemesinin yokluğundan dolayı aday üyelik bir formalite olarak kalıyordu. Burdan dolayı üyelik nitelik düzeyi düşük oluyor, ve zamanla üye sayısının gereksiz ve yararsız şişmesi durumu doğuyordu. Bir zaman geldi ki, bu şişmeyi gidermek, yararsızlıkları ayıklamak için üye kayıtlarını yenileme yöntemi uygulandı.

Yeni kurulum bir partinin ilk yıllarda kadrolarını ve üyelerinin nitelik açısından tam istenecek düzeye ulaşmaları doğaldır. Hele TIP'in doğduğu ortam daha önce belirttiğimiz olumsuz şartları altında büsbütün öyledir. Kadrolar ve militanlar parti içine biçimlenip yerine ortodukça, örgütlü hareket içinde yörgularak yetişecektir.

İlk evrede TIP'in örgütleniş yurt düzeyinde gelişmesine bir örgütlenme oldu. Örgütün yurt yüzeyinde gelişmesi yanlış, olmaması gereken bir gelişme değildi. Ne var ki, partiyeye işçi sınıfı ve emekçi kitleler içinde kök saldıraçak derinleşmesine örgütlenme olmuyordu. Bunun bir nedeni, üyeler kitlesini sürekli ve sistemli çalışmalara sokacak örgütsel düzenlemenin yokluğu idi. Bundan dolayı sayıları on bini bir hayli geçen üye kitlesinin partinin örgütlenme çalışmalarında yararlanılamıyordu. Bir başka neden, Merkez yönetiminin partinin işçi sınıfı içinde örgütlenişin önemini bilmesine ve bu örgütlenişin gerçekleşmesini istemesine rağmen bu sorun üzerinde mutlaka çözümlenmesi gereken bir sorun üzerinde durmamasıydı. Bununla beraber eleştiride insafı elden kaçırmamak için şunu da belirtelim ki, işçi sınıfı içinde doğrudan örgütlenme çalışmaları için nesnel imkanlar yoktu ve parti bunu biliyordu. O şartlanmış, donmuş, kuşku ve ürk etkisi böyle örgütlenme çalışmalarına en büyük engeldi. İşçi sınıfı ile doğrudan temas, diyalog kurulamıyordu. Partili sendika yöneticileri de kendi sendikal kitlelerinde partinin doğrudan çalışmasından yana görünmüyorlardı. Onlar da ortamın elverişsizliğini biliyorlar, çalışmalarını kontrolleri altında tutmak istiyorlardı. Bu açıcağı söyleyeniysen de seziyorlardı. Parti sendikalar yoluyla etkinliğini dolaylı olarak duyuracaktı öyle oldu.

DAHA ÖNCE KURULAN PARTİLERE KARŞILIK, TIP, DOĞRUDAN DOĞRUVA İŞÇİ SINIFININ EKONOMİK HAREKETİ İÇİNDE AYRISI ÜÇ VERMİŞ BİR POLİTİK ÖRGÜTLENME GİRİŞİMİ İDİ. BUNUN İÇİN İŞÇİ SINIFI HAREKETİNİN POLİTİK HAREKETE DÖNÜŞMESİNİN, POLİTİK ÖRGÜTLENMENİN EŞİĞİNE GELİŞİNİN BELİRTİSİ İDİ. SOSYALİSTLERE DÜŞEN GÖREV, BU DÖNÜŞME VE ÖRGÜTLENMEYE YARDIMCI OLMAK, ONU SOSYALİZM ÇİZGİSİNE YONELTMEKTİ.

Partinin işçi sınıfı ve diğer çalışanlar kitlelerinde örgütlenme çalışmaları yapabilmese donmuş toprakta tarım yapmaya benziyordu. Önce buzlardan kırılıp çözümlenmesi, toprağın yumuşaması gerekti. Partinin ilk evredeki işlevi buzları kırmak, eritmek; veya, balta gümüşüm ormanda ilk geçitleri açmaktır. Bu yapılmaması zorunlu bir işti ve parti bunda başarılı oldu. Sol, sosyalizm konusunda şartlanma ve ürkeklik eskiye kıyasla bir hayli azaldı. Sosyalizm, sosyal sınıf, sınıf iktidarı, sömürü, emperyalizm vb. terim ve kavramlar kamuoyuna, politika diline mal oldu, halk kitlelerine kadar ulaştı. Yerel örgütlerinin 63 ile ulaşması ve üye sayısının 10 bini aşması buzlardan çözülme olmasının göstergesiydi.

EGİTİM SORUNU

1966'dan sonra üyelerin sosyalist niteliği sorunu ve buna ilişkin olarak parti için eğitim konusu ön plana çıktı. Malatya'daki 2. Büyük Kongrede delegelerin çoğu eğitim üzerinde durmuşlardı. Kongreden sonra parti için eğitim konusu Merkez Yürütme Kurulu'na bir kaç kez getirildi, tartışıldı. İstanbul örgütünden bir parti okulu kurulması önerisi geldi. Öneriyi yapanların bunu planlamaları ve bir raporla Merkez'e bildirmeleri istendi ama, bir sonuç alınmadı. Parti'de program açıklaması çalışmaları, seri konferanslar düzenlemeleri yapılageldiyse de eğitim konusunu daha sistemli ve kapsamlı bir biçimde ele alınması gerekiyordu. Bu eğitim konusunda da temel aksaklık, üye kitlesinin birimler içinde örgütlenilerek sürekli ve düzenli toplu çalışmaya sokulmuş olmaması geliyordu; çünkü eğitim eyleme ve somut sorunlara ilişkin ve dönük olarak üst tabandaki bu birimlerde yapılabacak bir işlevdi. Bunun dışında, dersler, kurslar, sempozyumlar biçiminde eğitim yetkinliği, yetenekli kadro elemanları sunuluyordu. Böyle eleman sıkıntısı vardı ama, 1966 öncesine kıyasla durum daha elverişliydi. Ama MYK eğitim ve örgütlenme soruna ağırlık vermedi.

1964 programını hazırladıktan sonra yapılan Bilim ve Araştırma Bürosu 1967 sonlarında yeniden örgütlenerek çalışmalara başladı. Yeni büronun bileşimi ve çalışmaları gerçekten umut vericiydi. Büro, Merkez Yürütme Kurulu'nun incelemesine gerek görüldüğü "Partinin üye bileşimi konusunda küçük ssnaf ve zenaatçıların durumuna ilişkin sorunları ele aldı ve bu çalışmaların sonuçlandırdı. Bu arada eğitim ve örgütlenme konusunu uzun uzun tartışarak "eyleme dönük eğitim" ve birbiriyeli ilişkin ve bir arada yürütülecek "araştırma - eğitim - örgütlenme" üçlüsü görüşü oluşturuldu. Eğitimin yerel örgütlerin ihtiyaçlarına ve üye topluluklarının farklılığına göre çeşitlendirilmesi görüşüne varıldı; eğitim konusunda MYK'na bir rapor verildi. Bilim ve Araştırma Bürosu üyeleri yalnızca araştırma, inceleme alanında çalışmayaacaklar, içlerinde bir kısım merkez organına eğitim ve örgütlenme çalışmalarında görevlendirilecekti. Büronun bu çalışmaları sırasında 1968 yılına geliniştir. 1968 Merkez yönetiminde görüş ayrılığının ve anlaşmazlığın patlak verdiği ve parti ssnafında parti liderliğine karşı muhalefetin oluştuğu yıl oldu. Yeni eğitim örgütlenme tasarıları bir kenara itildi. Büro üyelerinin tümüne yakını muhalefet saflarında olduğu için Büro çalışmaları durdu.

Parti yönetiminde ve saflarında meydana gelen görüş ayrılığı ve uyumsuzluk basında ve parti dışı çevrelerde genellikle 1968 yazında Çekoslovakya'ya diğer sosyalist ülkelerde yapılan müdahaleye ilişkin görüşler, oysa görüş ayrılığı ve uyumsuzluk çok daha temel sorunları, daha geniş bir alanı kapsıyordu.

Örneğin, Genel Yönetim Kurulundaki tartışmalarda ortaya çıktı bu, Genel Başkan, eğitim ve örgütlenmenin ciddi, mutlaka çözümlenmesi gereken bir sorun haline geldiği görüşünde değildi. Parti üyeleri şöyle dursun, partiyeye seçimler verilen oyların dahi "bilinçli" olduğu konusunda Genel Merkez'e karşı şüphe vardı. Genel Merkezce sıkı bir şekilde ele alınması olmasında bu tutumun da rol oynamış olduğu açıktı.

Eğitim ve örgütlenmenin niteliği ve bütünselliği sorunu parti için muhalefete benimsendi ve muhalefetin mücadeleyi kazanıp yönetime gelmesiyle parti üyelerini çalışma ekplerinde gruplaştırarak sürekli ve düzenli parti çalışmalarına sokulmaları yönü 4. Büyük Kongre'de karara bağlandı. Kongreden hemen sonra eğitim plânlanmasına hız verilerek belirli konulara metinler hazırlandı. İlk girişim olarak bölgeye ayrılan illerden yöneticilerin ve illerin öneceği yetenekli üyelerin Genel Merkez'e çağrılması kısa süreli bir eğitimden geçirilmeleri kararlaştırıldı ve kararın uygulanmasına başlandı.

4. Büyük Kongrede Parti Programının da ele alınarak toplumun gelişmesine ve yeni şartlarına, edinilen yeni bilgi ve verilere göre yeniden yazılması karara bağlandı.

Böylece Parti, örgütlenme ve parti için eğitimdeki eksikliğini, aksaklığını giderme ve parti örgütüne yeni bir nitelik kazandırma rayına oturdu. Görülüyor ki, Partinin on yıllık tarihi gerek program ve tüzüğü, gerek fiili örgütlenmesiyle işçi sınıfının sosyalist partisi olma niteliğini giderek güçlendirmesi, geliştirilmesi doğrultusunda olmuştur.

GÖRÜŞ AYRILIKLARI, SALDIRILAR

Partinin bu gelişmesi, hem parti içinde, hem de parti dışında ve TIP'e hakim çevrelerde işçi sınıfının bilimsel sosyalizm çizgisinden sapmalarına karşı mücadele vererek oldu. Daha 1962-1963 arasında Bilim ve Araştırma Bürosu'nda ilk program çalışmalarına başlanıyordu. Her görüş ayrılığı ortaya çıktı. Öyle ki Büro dağılarak bir süre sonra yeni üyelerin katılmasıyla yeniden oluşturuldu. Ayrılığın niteliği, anlamı ve önemi o arada tam bir açıklık ortaya çıkmadı ve anlaşılmadı. Ama daha sonraki gelişmelerin ışığında şimdi geriyi dönüp bakıldığında bu ayrılığın, Milli Demokratik Devrim ve Sosyalist Devrim çizgilerinin ayrılığının başlangıcı, ilk üç vermesi olduğu görülüyor. Program çalışmalarında Milli Demokratik Devrim tezi ileri sürülmüştü. Türkiye'nin gelecek devrim aşaması Milli Demokratik Devrim idi, Sosyalist Devrim midir sorusu ortaya çıkmadı, çıkmadığı için de tabii tartışılmadı. Tartışmalar işçi sınıfının varlığı, gücü, hareketi öncülük etmeği üzerindeydi. Bir taraf işçi sınıfının gücünü küçümseyiyor, öncülük etemediğini hemen hemen yadsıyor, diğer taraf ise kabul ediyordu. İşçi sınıfına karşı köylülüğe ağırlık tanınıyor, "milli burjuvazi"ye, özellikle "ara tabakalara", küçük burjuvazinin aydınlar kesimine önem veriliyor, az gelişmiş ülkelerde ve bu arada Türkiye'de devrimci bir öncü güç olabildikleri belirtiliyordu. Bu görüşler daha sonra Milli Demokratik Devrim Stratejisi olarak ileri sürülen görüş ve tezlerle özünde aynı idi. Bu görüş ayrılığının programın girişinde partinin niteliğini tanımlayan cümlelerin kaleme alınışında tüm kesilimiği ile ortaya çıktı. İleri sürülen tanımlama önerileri Parti tüzüğüne verilen tanımlamadan işçi sınıfının öncülüğü konusunda belirgin bir ayrılık gösteriyordu. Uzun tartışmalardan sonra ulaşılan bir formülasyon kabul edildi. Kabul edilen tanımlama tüzüktekinin aynı değildi, ama işçi sınıfının öncülüğünü kapsıyordu.

İŞÇİ - AYDIN MESELESİ

MDD'ciliğin ilk temsilcileri olan grup haftalık

TIP'İN SOSYALİST DEVRİM TEZİ, BİR SONUÇ OLARAK ORTAYA ÇIKTI. NE 1962 - 64 ARASI YER ALAN TARTIŞMALAR VE GÖRÜŞ AYRILIKLARI, NE DE DAHA SONRA MDD'ÇİLERE OLAN AYRILIK VE TARTIŞMA MİLLİ DEMOKRATİK DEVRİM - SOSYALİST DEVRİM AYRIMINDAN KAYNAKLANMADI. İDEOLOJİK TARTIŞMA VE MÜCADELENİN KAYNAĞI, İŞÇİ SINIFININ NESNEL GÜCÜ, ÖNCÜLÜĞÜ, ARA TABAKALARIN, KÜÇÜK BURJUVAZİNİN, "MİLLİ BURJUVAZİ"İNİN DEVRİM SÜRECİNDEKİ YERİ VE İŞLEVİ, DEVRİMCİ NİTELİĞİ OLUP OLMADIĞI, ANTI-EMPERYALİST MÜCADELE İLE SOSYALİZM İÇİN MÜCADELENİN BÜTÜNSELLİĞİ, ANTI-EMPERYALİST MÜCADELENİN İŞÇİ SINIFI MÜCADELESİNİ KAPSAYIP KAPSAMADIĞI SORUNLARI İDİ

Sosyal Adalet dergisini çıkaran gruptu ve yukarıda özetlediğimiz görüşleri bu dergi sayfalarında da yayınlıyordu. Program tamamlanıp 1964 Şubatında 1. Büyük Kongreye gidildiğinde Tüzüğün, organların en az yarısının işçi/sendika üyelerinden oluşmasını ön gören maddesi büyük tartışmalara yol açtı. Tüzük değişiklikleri komisyonunda 53. maddedeki işçi olan olmayan ayırımının kaldırılması önerildi, tartışıldı, reddedildi.

Ayırımın kaldırılmasından yana olanlar arasında sözünü ettiğimiz grup başta geliyordu. 53. madde organların sözü edilen oranlarda oluşmasını "gözetilir" diyordu. Yani bileşim oranını, tek bir sayı farkına bile izin vermemeyi mutlak bir kural olarak değil, bütününde uygulanacak bir ilke olarak getiriyordu. Ama Kongrenin ikinci günü bir sendikacı delegenin, 53. maddedeki hükmün pratikte gerçekleştirilebilmesi için işçi olan olmayan ayırımına göre ayrı listelerle ayrı sandıklarda seçim yapılması önerisinin tartışılardan sonra kabulü 53. madde hükmüne mutlak bir kural niteliği kazandıyordu.

53. madde aleyhinde İzmir Kongresinden sonra da çok şey söylendi, TIP söz konusu edildiğinde halâ söyleniyor. Oysa bu maddenin uygulanmasında olumsuz yanlar da belirmişse de bütününde çok olumlu bir işlev gördü.

Türkiye'de işçi sınıfı ile sosyalist aydınların egemen çevrelere nasıl birbirinden ayrı tutulmuş, birbirinden tecrit edilmiş olduğu, sosyalizmin işçi sınıfına yeterince ulaştırılmaması, sosyalist aydınların da sosyalist pratikte yeterince tecrübe edinememesi olmasa hatırlanacak olursa, 53. madde hükmünün gerekçesi kolayca aydınlanır. 53. maddenin maksadı iki kesimi ayırmak değil, organlarda birlikte çalıştırarak kaynaştırmaktı. İşçi ve emekçi üyeler "aydınlar"dan sosyalist ideolojileri öğrenir, aydınlar da işçi ve emekçilerin pratik tecrübesinden faydalanır ve her ikisi Parti örgütü ve disiplini çerçevesi içinde birlikte çalışıp mücadele vererek tam partili olma niteliğini kazanırlar. Böyle bir tüzük gereği olmasaydı, Parti için seçimler hep işçi olmayan "okumuşlar"ın seçilip organları oluşturmaya ihtimali kuvvetliydi. O takdirde hem sözünü ettiğimiz kaynaşma, karışıklık birbirini tanıma ve ortak çalışma ortamı meydana gelmeyecekti; hem de Parti küçük burjuva kökenli ve sosyalistlikleri henüz mücadelenin sınavından geçmemiş "okumuşlar"ın tekelci yönetimine girecekti. Oysa partinin işçi sınıfına oturmasının ve fiili sınıf öncülüğünü gerçekleştirmesinin bir şartı da üye bileşiminde ve organlarda işçilerin ağırlıkta olmasaydı. Sosyalizm işçi sınıfı ideolojisi ve politik hareketi olduğuna göre, sınıf kökenleri ve konuları dolayısıyla işçiler sosyalizmi kavramaya, benimsemeye ve mücadelesini vermeye en yakın unsurlar olduklarına göre, onların parti üyeliğine ve organlarına alınması çok önemlidir. Bunun "uvriyizm" sapsmasıyla uzaktan yakından bir ilişkisi yoktur.

Öngörülen kaynaşma umulduğu ölçüde gerçekleşmedi, ama bunun sebebi, söz konusu tüzük maddesinin ayırım getirmesinden ziyade başka bir yerde aranmalıdır. Toplumda kafa ve kol emekçisi ayrımı ve aralarında bir çelişki vardır. Kol emekçisi eziktir, "aydın" karşısında bir eksiklik duyar, "aydın" ise, eğer kişiliği örgütlü sosyalist bir mücadelenin örsünde dövüle dövüle şekillenmiş değilse, ne kadar işçiden, emekçiden yana da olsa, "ben bilirim" üstünlük kompleksinin belirtilerini gösterir. Toplumdaki bu çelişkinin su veya bu ölçüde parti içinde yansımaları kaçınılmazdır. Başka ülkelerin işçi sınıfı partilerinde de bu çelişki görülmüş ve görülmektedir.

Bu maddenin uygulanışında arı ve eksiler birbirini götürdüktan sonra elde kalan sonuç artıdır, olumsuzdur. Başlangıçta ve uzun süre organların bu madde uyarınca oluşması bir hayli "şekli" (formel) bir nitelik gösteriyse de, organları zorunlu olarak işçilere,

işçilerin bulunmadığı yerlerde diğer kol emekçilerine açık tutmak suretiyle giderek bu unsurların parti yönetimine geçerken ağırlıklarını koyabilmelerini sağlamıştır. Son dönemlerde işçi sınıflarından, sendika yönetimi alt kademelerinden ve diğer emekçi kesimlerden gelme üyeler parti yönetim kadrolarında bulunan yönetici bir işlev (fonksiyon) yapmaya başlamışlarsa, bu sonuç hiç değilse kısmen 53. maddenin bantneri ısrarla uygulanmış olmasındandır.

SEKTERLİK Mİ, DISİPLİN Mİ ?

Büyük kongrenin bitmesiyle ayrımlık ve çekişmeler bitmedi. MYK'na seçilen ilçe kurulun iki toplantısına katıldıktan sonra istifa ettiler ve söz konusu gruba katıldılar. Seçim sonuçlarından hoşnut olan (seçilmeyen) diğer kimselerle birlikte toplanarak İzmir Kongresinin usulsüz, muallol olduğu iddiasıyla ve olağanüstü kongreyi toplamak üzere Genel Yönetim Kurulunun bir ay içinde olağanüstü toplantıya çağrılması öneriyale Merkez Yürütme Kuruluna 23 imzalı bir muhtıra verildi.

Genel Yönetim Kurulu Mart ayında toplandı. Muhtıra sahiplerinin Parti disiplinine açıkça ve ağır bir şekilde aykırı davranışları ortada iken Kurul, anlayış göstererek bir işlem yapmaya gitmedi, bu hususta görüşmeyi erteledi ve bir genelgede ilke muhtıradaki eleştiriyi ve suçlamaların cevaplandırılması, bu üyelerin Partide çalışmaya davet edilerek kendilerine görev verilmesi kararını aldı.

Kararın yerine getirilmesi olumlu bir sonuç vermedi. Bu defa 11 imza ile ikinci bir yazı teklifi ederek Genel Yönetim Kurulu üyelerine ve Parti örgütlerine gönderdiler. Tezvir ve dedikoduların ise haddi hesabı yoktu. Bu ikinci yazıyı imzalayıp dağıtılan hakkında artık disiplin kovuşturması açmak kaçınılmaz olmuştur, ağıdı.

İzmir'deki 1. Büyük Kongre'de vesonrakı ay süresinde olup bitenler konusunda başka ilginç ve önemli ayrıntılar var. Ana çizgileriyle olsun bu konuya şu maksatla dokunduk: 1) Bu disiplin kovuşturması ve tasfiye, uzun süre, hatta bugüne kadar, Parti yöneticilerinin sektelediği, kendi görüşlerinde olmanlara tahammül edemedikleri, parti için fikir özgürlüğünü, demokrasiyi yockettikleri şeklinde işlendi durdu. Daha sonra MDD hizbi hakkında işlem yapılınca aynı iddialar şiddetlendirilerek tekrarlandı. Böylece sol kamuoyunda Parti hakkında olumsuz bir kanı yaratılmak istendi ve bir ölçüde yaratıldı da. Oysa ortaya bir sosyalist partinin değil, ciddi bir burjuva partisinin bile göz yumarmayacağı bir disiplinsizlik, bir başkaldırı ve hizipleşme olayı vardı ve Parti yönetimi yine de kovuşturma ve tasfiyeye gitmemek için iyi niyetle sonuna kadar uğraştı. 2) Tasfiye edilen, bir kısım kişiler değildi aslında, Partiyi daha ilki yıllarında sosyalist çizgiden sapırmaları bir fikir akımdıy partiden tasfiye edilen. Partinin işçi sınıfı partisi niteliği, işçi sınıfı öncülüğü ilkesi ve sosyalist politik çizgisi kurtarılmış oldu.

Parti 15 milletvekiliyle Meclise girdi. Parlamento da burjuva iktidarını ve partilerini eleştirmek, sosyalist görüş açısını ve önerilerini belirtmek için iyi kullandı. Meclis, ülke çapındaki kamuoyu önünde yapılan bir açık oturum, bir forum haline geldi. TIP sözcülerinin konuşmaları ne kadar karpısa da yine radyolarda ve basında yer alıyordu. Halk sosyal sınıfların ve sınıf ayrımların ne olduğunu Meclis'teki görüşmelerden de öğreniyor ve bu Meclis görüşleriyle bir kavramlar ve görüşler resmen tesvil edilmiş oluyor. Meclisat, dar parti çekişmelerini ötesinde ülkenin temel sorunları, özellikle ekonomik ve yapsal sorunları tartışıyor oldu. Türkiye İşçi Partisi'nin Meclis'e girmeyle Meclis görüşmelerinin niteliğini değiştirdiği burjuva partilerden birinin başkanı dahi Meclis'te

TIP'İN KURULUŞUNDA, KURUCULARIN BİR KISMI, HATTA HEPSİ, SOSYALİST BİR PARTİ KURMAYI AMAÇLAMIŞ OLSALAR DAHI NESNEL OLARAK ORTAYA ÇIKAN PARTİ SOSYALİST NİTELİKTE DEĞİLDİ. YENİ KURULAN PARTİ'NİN PROGRAMI, İŞÇİ HAKLARINI SAVUNAN, İLERİCİ, İNSANCIL BİR PROGRAMDI. KURUCULAR MEVCUT BURJUVA PARTİLERİNDEN BAĞIMSIZ, AYRI BİR PARTİ KURMAK İSTEMİŞLERDİ AMA ORTAYA ÇIKAN PARTİ: GERÇEK ANLAMDA İŞÇİ SINIFININ BAĞIMSIZ - BURJUVA İDEOLOJİSİNDEN BAĞIMSIZ, KENDİ SINIF İDEOLOJİSİNE DAYANAN - PARTİSİ DEĞİLDİ.

açıklamak zorunluluğunu duydu.

1966 MALATYA KONGRESİ VE SONRASI

Malatya'da yapılan 1966 II. Büyük Kongre'den önce parti içinde bir hizipleşme İstanbul ilinde yaşandı. Büyük Kongreye delege sayısını çoğaltmak üzere Büyük Kongre olağanüstü toplantıya çağrıldı.

Söz konusu hizip daha belirginleşmiş olarak Malatya'da Büyük Kongre'de boy gösterdi. Bu hizip ileride, MDD'ciler olarak tanınacak bölücü hareketin ve hizipleşmenin başlangıcıydı. O zamanlar henüz belli bir devrim stratejisi tezyile ortaya çıkmış değillerdi. MDD görüşleri Yön Dergisi'ndeki yazılarda ve bu derneğin Kongre dolayısıyla ve Kongre öncesi Partiyeye ilişkin olarak açtığı "tartışma" kampanyasında belirmişti. Ama bu konu kongreye gündeme alınmak önerisiyle getirilmedi. Söz alan delegelerden de yalnız birisi bu konuda yazılı bir metni anlaşılabilir bir şekilde okumasını keşip kongre delegelerinden birine atıştı, olay çıktı ve konuşma yarıda kaldı. Hizbe dahil delegelerin bütün yaptığı her vesile ile Genel Merkez, oradan gelen önerilere, hatta Büyük Kongre Başkanlık Divanına karşı çıkmak ve seçimler için çok yoğun kulis çalışmalarını yürütmek oldu. Malatya Kongresinde strateji konusu gündeme getirilmemiş ve enine boyuna açık seçik tartışılmış olsaydı, herhalde daha sonraki gelişmeler açısından Parti için çok daha yararlı olurdu.

Malatya'da MDD stratejisi tartışılmamış olmakla beraber, Büyük Kongre parti çizgisinin sosyalist devrim çizgisi olduğunu aldığı kararların niteliğiyle tesbit etmiş oldu. "Gerek politik, gerekse ekonomik bağımsızlığın son tahlilde sosyalizme gerçekleşeceğine ve "Türkiye'de sosyalizmin örgütlenmiş emekçi sınıfların elbirliği, bilinçli, cesur çabalarıyla gerçekleşeceğine" inancını belirterek anti-emperyalist mücadele ile sosyalizm için mücadelenin (sınıf mücadelesinin) ikili bir bütün teşkil ettiğini saptanmıştır.

II. Büyük Kongre seçimlerinde bu hizip de yenildi. Genel Merkez tavsiye ettiği partililer Genel Yönetim Kurulu'na seçildiler. Ne var ki, yukarıda işaret ettiğimiz meseleler bütün açıklığı ile ortaya dökülüp gereğince ve yeterince tartışılarak kesin sonuçlara varılmadığı için arında olumsuz kalıntılar bıraktı, ve bilindiği gibi hizipleşme hareketi sona ermedi. Kongre sonrasında Genel Merkez bunların çekirdeğini oluşturulan küçük bir grubu Haysiyet Divanına verdi. Bunun üzerine bir kaç ilde imza toplayıp Genel Merkezle protesto yazılan göndermeye başladılar. Bunlar hakkında da işlem yapıldı. Hizibin mevcudiyeti ve mahiyeti artık hiç kinse bir tereddüt bırakmayacak şekilde ortaya çıktı.

MDD hareketi ve hizibi giderek aşıktan açığa Parti düşmanı ve yıkıcısı bir hal aldı. İdeolojik mücadele kaba kuvvet saldırılarına dönüştü. Bunun ayrıntılarına girmeyeceğiz; çok yakınlarda geçmiş olaylar olduğu için herkeçe bilinmektedir.

SAĞ SAPMA

1968 başlarından itibaren Türkiye İşçi Partisi'nde yeni bir beziransızlık belirdi. Bir yandan tabanda bir hoşnutsuzluk birikiyordu (ki biz yöneticiler bunu sonradan öğrendik), öte yandan üst kademe organda "birgöyler" oluyor, Genel Merkez eaki mücadeleliliğini yitiren, pasif bir çizgiye giriyordu. Nihayet 1968 de sosyalizmden sapmanın açık belirtileri ortaya çıktı. Bu sapma başlıca iki noktada toplanyordu: 1) Türkiye Sosyalizmi'nin dünyada ilk ve tek, *sui generis* (Nevi şahısa münhasır) bir sosyalizm olduğu; iddiasıydı. Bu sosyalist uygulamaların "muhtevada sosyalist, şekilde millî" formülü ile ifade edilen niteliğinde, yerel ve ulusal özelliklerin aşırı derecede abartılarak,

sosyalizmin tek ve evrensel bir sistem olma temel niteliğinden boşaltılıp boş bir söz olarak, sadece lafta tekrarları hale getiriliyordu. 2) İşçi sınıfının ve emekçi kitlelerin kendiliğinden oluşan hareketleri, "tarıhsel sezgi" ve "sağduyu"ları ön plana çıkarılıyor, Parti'nin, bilimsel sosyalizmi ve sınıfsal hareketlere ulaştırması ve bu hareketleri bilinçli, örgütlü bir sosyalist harekete dönüştürmesi görevi ikinci plana itiliyor, hatta hiç dikkate alınmıyordu. Böylece, "işçi sınıfı partisi" kavramı ve olgusu reddediliyor, parti diğer burjuva partileri gibi bir parti olma durumuna indiriliyor ve işçi sınıfının sosyalist hareketi genel bir halkçılık hareketine dönüştürülerek eğilimi gösteriliyordu. Parti içinde yeni bir ideolojik mücadele en çetin bir şekilde, bir yandan bu popülist ve kendiliğindenci sapmaya, öbür yandan terörist hareketlere dönüşen MDD sapmasına karşı başlandı ve her iki sapmayı da tasfiye edinceye kadar, 4. Büyük Kongreye kadar sürdü.

TARTIŞMALARIN ÖZÜ

MDD'cilerle ideolojik mücadelenin dolaylı bir yararı şu oldu: İşçi Partililer "devrim" kavramı üzerine daha yakından eğilerek bilimsel sosyalizme devrimin ne anlama geldiğini, nasıl tanımlandığını ortaya koydular; Milli Demokratik Devrim anlamı ve içeriği üzerinde durup tesbitler yaparak Türkiye'deki 19. yüzyıldan bu yana kapitalizme ve demokratik devrim sürecini değerlendirdiler. Vardıkları sonuç, Türkiye demokratik devriminin esas itibarıyla sosyalist olduğu, gelecek devrim aşamasının artık sosyalist devrim olacağı idi. Sosyalist devrim tezi bir sonuç olarak ortaya çıktı. Ne 1962 - 64 arası yer alan tartışmalar ve görüş ayrılıkları, ne de daha sonra MDD'cilerle olan ayrılık ve tartışma Milli Demokratik Devrim - Sosyalist Devrim ayrımından kaynaklanmadı. İdeolojik tartışma ve mücadelenin kaynağı işçi sınıfının nesnel gücü, öncülüğü, "ara tabakalar"ın, küçük burjuvazinin, "milli burjuvazinin" devrim sürecindeki yeri ve işlevi, devrimin niteliği olup olmadığı, anti-emperyalist mücadele ile sosyalizm için mücadelenin bütünselliği, anti-emperyalist mücadelenin özel sınıf mücadelesini kapsayıp kapsamadığı konularıydı.

Malatya'da MDD stratejisi tartışılmamış olmakla beraber, Büyük Kongre parti çizgisinin sosyalist devrim çizgisi olduğunu aldığı kararların niteliğiyle tesbit etmiş oldu. "Gerek politik, gerekse ekonomik bağımsızlığın son tahlilde sosyalizme gerçekleşeceğine" ve "Türkiye'de sosyalizmin örgütlenmiş emekçi sınıfların elbirliği, bilinçli, cesur çabalarıyla gerçekleşeceğine" inancını belirterek anti-emperyalist mücadele ile sosyalizm için mücadelenin (sınıf mücadelesinin) ikili bir bütün teşkil ettiğini saptanmıştır.

Ondan sonraki yıllarda sosyalist devrim çizgisi daha da işlenip açıklığa kavuşturularak Ankara'da 1970'de yapılan 4. Büyük Kongre'de karara bağlandı.

Gelecek devrim aşamasının sosyalist devrim aşaması olduğunu söylemek, bu günden o devrim anına gelinceye kadar demokratik mücadelenin gereğini ve önemini reddetmek demek değildir. Tersine, demokratik mücadele sosyalizm için mücadelenin ayrılmaz bir parçası olarak güncel, ivedi görevdir. Bu demokratik mücadelenin hedefi politik düzeyde burjuva özgürlüklerinin tam gerçekleşmesiyle yetinmek de değildir. Toplum yapısının, alt ve üst yapısının her kesiminin demokratikleştirilmesi mücadelesidir. 862 konusu olan bu mücadele sosyalizmin demokrasî anlayışıyla ve sosyalizmi hedef alarak yürütülürse başarılı olur, sosyalizm yolunun açılmasına yardım eder. Ama devrim söz konusu olduğunda Türkiye'de artık burjuva demokratik devrim veya millî (ulusal) demokratik devrim geride kalmıştır. Devrim teriminin ve kavramının bilimsel sosyalizmde belirli bir an-

1961-71 TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ HAKKINDA ÇOK YAPILMIŞ ELEŞTİRİLERDEN BİRİ DE PARTİNİN PARLAMENTARİZME OLDUĞU VEYA PARLAMENTARİZME SARTTIĞI İDDİASIDIR. OYSA SEÇİMLERE KATILMAK VE PARLAMENTAYA GİRMEK KENDİ BAŞINA PARLAMENTARİZM DEMEK DEĞİLDİR. SEÇİMLERİN VE PARLAMENTONUN BURJUVA VE SOSYALİSTÇE KULLANIMI VARDIR. TIP SEÇİMLERİ, PROPAGANDASINI YURT ÇAPINDA YAYMAK, İŞÇİ SINIFI SOSYALİZMİNİN SESİNİ ÜLKE ÇAPINDA YOĞUN BİR BİÇİMDE DUYURMAK İÇİN KULLANMIŞTIR.

lami, içeriği vardır ve çok önemli, temel bir kavramdır; her ilerici demokratik süreçler için geliş güzel kullanılamaz.

Anti-emperyalist bağımsızlık mücadelesinin demokrasî ve sosyalizm mücadelesinden koparlamayacağı, ayrı düşünülmeceği ve yürütüleceği de aynı derecede doğrudur. Türkiye şartlarında anti-emperyalist mücadele sınıf mücadelesini de içerir, içermele de kalmaz ön plana çıkarır. Emperyalizme karşı mücadele, onunla bitmez, işbirliği gittiği burjuvaziyeye karşı, burjuvazinin politik iktidarına ve bu iktidarın iç ve dış politikasına karşı mücadeleyi gerektirir. Emperyalizmin ükeden tam anlamıyla sökülüp atılması, toplumun emperyalist-kapitalist ilişkiler ağı dışına çıkartılıp tam bağımsızlık doğrultusuna yönetilebilmesinin başarılabilmesi için anti-emperyalist mücadelenin yukarıda tanımladığımız nitelikte, sosyalizm mücadelesiyle kaynaşması, demokrasî mücadelesiyle bitmezleşmesi gerekir. Hızlı, bağımsızlık, demokrasî, sosyalizm mücadelesi üç yanlı bir bütün olarak kavranıp yürütüldüğünde kalıcı başarılar ulaşır.

PARLAMENTARİZM MI ?

1961 - 1971 Türkiye İşçi Partisi hakkında çok yapılmış eleştirilerden biri de partinin parlamentarist olduğu veya parlamentarizme saptığı iddiasıdır. Oysa seçimlere katılmak ve parlamentoya girme kendi başına "parlamentarizm" demek değildir. Seçimlerin ve Parlamento'nun burjuvaca ve sosyalistçe kullanılması vardır. TIP seçimleri, propagandasını yurt çapında yaymak, işçi sınıfı sosyalizminin sesini ülke genelinde yoğun bir biçimde duyurmak için kullanmıştır. Parlamento'yu, burjuva iktidarının ve partilerinin halka karşı egemen sınıflardan yana tutumlarının iç ve dış politikalarını kamuoyu önünde sergilediği, ülke sorunlarına sosyalist açıdan baktığın ve bu baki açısından önerilen çözümlerin anlatılıp açıkladığı; işçi ve emekçilerin, tüm ezilen, sömürülen kitlelerin, hak ve özgürlüklerinin savunulduğu bir forum haline getirmiştir. TIP kendisinin bir sınıf partisi, işçi sınıfının partisi olduğunu açıkça; övünçle belirtmiş, diğer partilerin de tüm ihbarlarına rağmen burjuva sınıfların partileri olduğunu vurgulamış, hedefinin işçi sınıfını müteferiki emekçi sınıflarla birlikte iktidara getirmek olduğunu bir çekingenlik belirtisi göstermeden sürekli tekrarlamıştır. Soyut ve genel bir anti-emperyalizm anlayışı ve mücadelesi içinde olmaması, Amerikan emperyalizminin baş hedef olduğunu vura vura belirtmiş, NATO'ya, CENTo'ya karşı çıkmış, NATO üyeliğinin Türkiye için yarattığı tehlikeleri bir bir belirtmiştir. NATO, İkili Anlaşmalar, üler konularına ilk parmak basan, bunu radyolardan halkoyuna duyuran bu konuda toplantı, miting ve kampanyaları ilk başlatan TIP olmuştur. Bütün bunlar "parlamentarizm" suçlamasına hedef olacak davranış ve hareketler değildir.

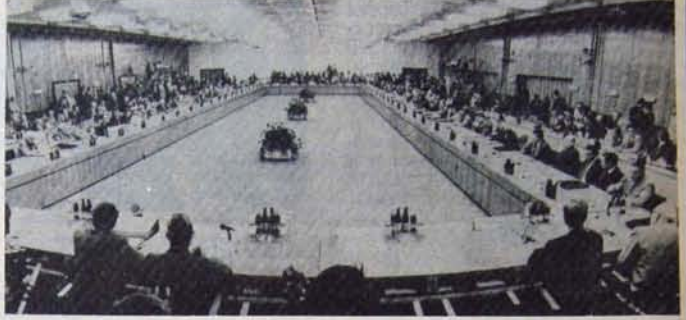
Burjuva parlamentarizmine uygun tutum ve davranışları 1969 genel seçimlerinden önce belirmiş, parti için mahalefet kanadı bulunla mücadele etmiştir. 4. Büyük Kongre'den sonra bu sapma da ortadan kalkmıştır.

TIP'in iç ve dış sapsmalara karşı verdiği mücadele "özünde" parti hareketini işçi sınıfı içeriğinden boşaltma, işçi sınıfı öncülüğünü yadayıp hareketi küçük burjuvazinin etkisine, yönetimine sokma, işçi sınıfı hareketinde partinin önemini, işlevini küçümseme, hatta yadsama eğilimi ve girişirlerine karşı mücadele olmuştur. Bu mücadelelerden TIP başarıyla çıkmış, hareketin sınıfsal içeriğini ve niteliğini korumuştur.

BERLİN ZİRVESİNİN ARDINDAN

PROLETER ENTERNASYONALİZMİNİN BUGUNKU VE GEÇMİŞTEKİ ÖZÜ ARASINDA BİR PARALEL ÇİZMEYİ DENEYEN VE BUNDAN ENTERNASYONALİZMİN "YIKILDIĞI" SONUCUNU ÇIKARAN KONFERANS ELEŞTİRICİLERİ TÜMÜYLE YANILMAKTADIRLAR. ÖRNEĞİN İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDAN ÖNCE, KOMÜNİST PARTİLERİNİN ÇOĞU GELİŞMİŞ KAPİTALİST ÜLKELERDE FAALİYET GÖSTERİYORLARDI. BU PARTİLERİN ÇALIŞMA KOŞULLARI GENELLİKLE ÇOK, AMA PEK ÇOK BENZİYORDU. AVRUPA KOMÜNİST PARTİLERİ GENÇLER VE YENİ DENEY KAZANIYORLARDI. ŞİMDİ İSE -DÜNYA ÇAPINDA BİR GÜÇ HALINI ALAN BU PARTİLER, KÖKTEN DEĞİŞİK KOŞULLARDA ÇALIŞIYORLAR.

VADİM NEKRASOV

Enternasyonalizmin, yani bilimsel sosyalizmi benimsemiş işçi sınıfı öncülerinin uluslararası dayanışmasının zayıfladığı ve ulusal çıkarların enternasyonalizme üstün geldiği iddiası, toplumsal ilerlemeye düşman çevrelerde, bir süredir büyük rağbet görüyordu. Uluslararası komünist hareketin "bölünmesi" teması üzerine dökülenler, 29 Avrupa partisinin Berlin'deki konferansından önceki ve sonraki günlerde özellikle salgın halini aldı. Yorumların şu basit formüle kadar indirildiği bile oldu: Konferans nihai belgesinin bütün partiler tarafından oybirliğiyle onaylanması önemli değil, üstelik bu, belge açısından daha da kötüydü...

ENTERNASYONALİZMİN YENİLENEN İÇERİĞİ

Şimdi sorunun özüne bakalım: Proleter enternasyonalizmi, yüzyılı aşkın varoluşu boyunca her tarihsel aşamada sürekli olarak yeni bir içerikle zenginleşmiştir. Enternasyonalizmin siyasal olarak ete kemiğe bürünüşü yeni yeni biçimler almıştır. Ancak, üretim araçları sahiplerinin birleşik cephesi karşısında emekçilerin uluslararası birliğini gerektiren özü, değişmeden kalmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Sovyetler Birliği'nin belirleyici rol oynadığı faşizmin bozgunu ile ortaya çıkan demokratik yükselme dalgasında, komünist partiler yeni bir güç kazandılar, birçok ülkede yaygın siyasal örgütler durumuna geldiler. Bir kısım ülkede de özellikle proleter enternasyonalizmine dayanarak iktidara geldiler. Enternasyonalizmin bugünkü içeriğinin özü, böylece yavaş yavaş billurlaştı.

İŞÇİ SINIFINI KAPİTALİZME BOYUN EGDIRMEK

Enternasyonalizm sadece teorik bir ilke değildir. Aynı zamanda politik bir uygulamadır da. Komünistlerin kavradığı anlamda enternasyonalizm, diğer halkların desteklenmesinde koşullar ileri sürülmemesi nedeniyle kimsenin yükümlülük getirmeye, taviz peşinde koşmaya, siyasal egemenlik elde etmeye çalışmaz. Enternasyonalizm, devletler ve uluslar arasındaki siyasal ilişkilerin, günümüz yaşamına kök salmış yeni bir biçimdir. Bazı "peygamberlerin" Batı basınıının saygılarında kehanet ettikleri gibi, enternasyonalizm sahneden çekilmeye hazırlanmaktadır.

Aslında, komünistleri enternasyonalizmden vazgeçmeye çağırılan, onları da, dünya üzerinde özel mülkiyet alanları sağlama görüşünden kaynaklanan milliyetçiliğin siyasal rayına oturtmak isteyenlerdir.

Avrupa komünistleri, Berlin konferansında, özünde işçi sınıfının kapitalist sisteme boyun eğdirilmesi hazırlanma gelen her türlü politikayı ve dünya görüşünü reddettilerini, ve partilerinin enternasyonal işbirliğini ve dayanışmayı bilimsel sosyalizmi temel alarak geliştireceklerini bir kere daha belirttiler.

BAŞARIYI SAĞLAYAN METODOLOJİK İLKE

Konferans başarıyla sona erdi: Konferansa bütün katılanlar bu görüşte. Toplantı sırasında belirtilen görüşleri biraraya getirirsek, bu başarının, öncelikle, Avrupa komünist ve işçi partilerinin büyük çoğunluğundan gelen temsilcilerin katıldıkları uzun süren hazırlıklarla elde edildiğini görürüz. Temsilciler gerçek bir dostluk ruhuyla, ilkelere temelinde, bütün partilerin tutumlarının farkında olarak, komünistler arasında tartışmasız varolan hak eşitliği ve her partinin bağımsızlığına saygı ölçülerini gözetme anlayışıyla, ulusal çıkarları ortak hedeflerle doğru biçimde birleştirerek görüş birliğine vardılar. Komünistler kendi faaliyetleri ile uluslararası faktörler arasında ki ilişkisi sorununa ilkelere yaklaşım tarzını çoktandır oluşturuyorlardı. Onlar, her ülkede meydana

gelen süreçlere öncelik tanır. İç faktörlerin rolünü küçümsemekten kaçınırlar. Ancak bununla birlikte, dış faktörlerin önemini yeterince değerlendirme tehlikesini de hesaba katarlar.

Berlin konferansı hazırlık çalışmalarının başarısı, işte böyle bir metodolojik yaklaşımın ürünüdür.

Konferansın başarıyla yapılması gerçeği, sosyalizm düşmanlarının tek söz söyleyemedikleri birlik ve dayanışmanın kanıtı oldu. Bütün partilerin düşüncelerine ve bakış açlarına saygı, konuşmaların dostça havası, konuşmalarda yer alan bilimsel çözümleme ve deneylerin genelştirilmesi, diğer ülkelerin çıkarlarına gösterilen dikkat, Berlin'deki tartışmalara yapıcı bir nitelik kazandırdı. Eğer tartışmaların bu denli açık yönlerinde herhangi bir "bölünme" gören gözlemci varsa, bu onun kendi bileceği iştir.

DEĞİŞEN KOŞULLAR

Proleter enternasyonalizminin bugünkü ve geçmişteki özü arasında bir paralel çizmeyi deneyen ve bundan enternasyonalizmin "yıkıldığı" sonucunu çıkararak konferans eleştiricileri tümüyle yanılmaktadırlar. Örneğin İkinci Dünya Savaşı'ndan önce komünist partilerinin çoğu gelişmiş kapitalist ülkelerde faaliyet gösteriyorlardı; bu partilerin çalışma koşulları genellikle çok, ama pek çok benziyordu. Avrupa komünist partileri gençler ve yeni deney kazanıyorlardı. Şimdi ise dünya çapında bir güç halini alan bu partiler, kökten değişik koşullarda çalışıyorlar.

Bu partilerden bazıları sosyalist devletleri yönetiyorlar. Yeni toplumun kurulmasındaki uygulama sorunlarını çözümlüyorlar. Yönetim düzeyinde olmayan diğer partiler ise, temsil ettikleri emekçi halkın hayatı koşullarını korumak için toplumsal ilerleme ve sosyalist perspektif için mücadele ediyorlar. Bu partilerin, özel ulusal koşullardan hareket ederek somut sorunları çözümlenmeleri gerekiyor. Toplumsal sürecin mantığıdır bu. Eğer, gerçeğe yaklaşımlarının yüce karakterini uygulamada görmeselerdi, komünistler komünist olmazlardı.

BİRLEŞTİREN İLKESEL FAKTÖRLER

Farklı çalışma koşullarının yanında en önemli ilkelere faktörler komünist ve işçi partilerini birleştiriyor. Ülkesinin emekçi halkının çıkarlarının sözcülüğünü üstlenmiş olmak, her partiye, diğer görevlerinin yanısıra, kendi eylemlerini ortak amaçlar adına uluslararası dayanışma temelinde diğer partilerle bağdaştırma görevini yüklemektedir. Farklı ülkelerin komünistlerinin çağın sorunları karşısındaki tutumları, dünya görüşündeki, toplumsal süreçlerin gelişme yasalarına ilişkin temel görüşlerdeki ve yeni toplumun kurulması için en iyi yolların araştırılması konusundaki birliklerinde belirginleşmektedir.

Savaş teknolojinin günümüzdeki gelişimi karşısında, en geniş halk yığınlarının köklü çıkarlarına en çok barışın hizmet edeceği konusundaki inançlarını belirten partiler, Helsinki mutabakatlarının ruhuna uygun olarak, Avrupa güvenliğinin kuruluşuna ve hak eşitliğine dayanan işbirliğinin geliştirilmesine yönelik çabalarını sürdürmekle yükümlüdürler. Yumuşamay, ilericilik toplumsal gelişmenin uluslararası koşullarının yaratılmasında önemli bir katkı olarak değerlendiren partiler, yumuşamanın temininde görüş birliğinde olduklarını da belirttiler.

Enternasyonalizm ilkelere siyasal pratiğe uygulanmasının Berlin'de formüle edilen temel alanları bunlar. Komünistlerin, izledikleri somut yolların farklılığının hiçbir engel oluşturmadığı uluslararası işbirliğinin karakteristik biçimi, çeşitli partilerin görüş noktalarının ve deneylerinin geniş ölçüde karşılaştırılmasında ifadesini buldu. Böylelikle, Berlin Konferansı'nın, Avrupa komünist ve işçi partilerini, bu partilerce ortaklaşa benimsenen karşılıklı ilişkiler normlarına dayanarak güçlenmesinin bir sonucu olduğu söylenebilir.

BOLŞOY'UN 200. YILI

MAYIS AYINDA KURULUŞUNUN 200. YILDÖNÜMÜNÜ KUTLAYAN UNLU BOLŞOY TİYATROSU, 1776'DA ÇARIN MOSKOVA VALİSİ PRENS URUŞ'LA BİR İNGİLİZ TUCCARI OLAN MAJDOXA, "MOSKOVA'NIN BÜTÜN TİYATRO GÖSTERİLERİNİ" SÜRÜDÜRMEK İÇİN İZİN VERMESİYLE KURULMUŞ, BUGÜN 74 OPERA SOLİSTİ, 246 DANCERO, 166 ÜYEDEN OLUŞAN BİR KOROSU VE 3000'İ AŞKIN GUÇLU BİR KADROSU VAR. SOVYET HALKI İÇİN BOLŞOY SADECE BİR TİYATRO OLMAKTAN DA ÖTEDE ANLAMLAR TAŞIYOR. DEVRİMDEN SONRAKİ İLK YILLARDA, PEK ÇOK ÖNEMLİ KONGRE, TOPLANTI VE KONFERANS BURADA YAPILMIŞ. BU ARADA, İLK SOVYET ANAYASININ KABUL EDİLDİĞİ YER DE BOLŞOY.

AŞAĞIDA BU BÜYÜK SANAT KURUMUNUN İKİ YÖNETİCİSİNİN, 200. KURULUŞ YILDÖNÜMÜ DOLAYISIYLA YAZDIKLARI YAZILARI SUNUYORUZ.

GERÇEKÇİLİK, DEMOKRASİ VE ULUSAL KARAKTER

Boris Pokrovski
Bolşoy Başyapımcısı

Bolşoy Rus kültüründe bir olaydır. Glinka'nın, Mussorgski'nin, Borodin'in ve Çaykovski'nin eserleri ilk kez orada icra edilmiştir. Her karmaşık olay gibi, Bolşoy'un sanatı da birçok öğeden oluşur ve bunların en önemlisi de gelenekleridir. Rus operasının gelenekleri, müziğinin ve icra tekniğinin ulusal karakterinde anlatılmı bulur.

Rasgele bir örnek alınacak olursa, Fyodor Şalyapın'ın oyunlarından söz edilebilir. Şalyapın'ın Mussorgski'nin operasındaki Boris Godunov'u bir klasik olarak kabul edilmiştir. Yine aynı sanatçının *Seul Berberi*'ndeki Don Basillo rolü, bu alandaki bütün sanatçılar için baş vurulması gereken bir örnek haline gelmiştir.

Bolşoy yalnızca bir akademi değil, aynı zamanda bir okul velaboretuarıdır. Bugün Sovyetler Birliği'nde bulunan 42 opera ve bale tiyatrosunun oyuncularını, yönetmenleri ve orkestra yöneticilerini tümü ya Bolşoy'da çalışmış ya da pratik eğitimlerini orada görmüşlerdir.

Sovyet döneminde, Alma-Ata, Frunze, Dushanbe, Taşkent gibi Merkezi Asya cumhuriyetleri başkanlarında ve bunun yanısıra, Kişinev, Kuybişev, Donetsk, Novosibirsk, Voronezh gibi öteki büyük kentlerde operaların kuruluşunda, Bolşoy'un yardımlarının etkisi çok büyüktür.

Zaman, opera sanatının önüne yeni görevler çıkarmıştır. İçerikte düşüncenin ağır basması, sahnesel ve sesSEL gerçekliğin birleşip kaynaşması, müzik parçalarının aslına sadık ve eksiksiz okunuşu bunlar arasında sayılabilir. Prokofiev'in, Şostakoviç'in, Britten'in müziğiyle ilişkiler geliştikçe, eski opera kalıpları parçalanmıştır. Hatta bilinen eski operalar bile bugün farklı anlamlar kazanmış durumdadır.

Genellikle romantik bir melodram

olarak sunulan *Il Traviatore*, bugün bir özgürlük ilahisi olarak ele alınıyor. *Aida* ise, Bolşoy sahnesinde sadece egzotik bir gösteri değil, ölümü yenen bir sevginin coşkulu anlatımı oluyor. Somut ve anlaşılabilir müziksel imgelerle toplumsal hayatın gerçeğini anlamaya çalışıyor. *Aida* ise, Bolşoy sanatında her zaman bir gereksinim ve ona hayal veren bir güç olmuştur. Bolşoy'un bütün tarihi, özünde, operada gerçekçiliğin adım adım gelişmesi anlamını taşır.

Bu süreç, doğal olarak, birtakım çekişmeler ve hatta kayıplarla gerçekleşmiştir. Ama hiç bir yerde, yeni eğilimlerin, hiç bir direnme, mücadele ve gerileme olmaksızın kabul edildiği söylenemez. Önemli olan, sonunda hangisinin üstünlük sağladığıdır.

Bolşoy'un bütün çalışmaları üç ana ilkeye dayanır: Gerçekçilik, demokrasi ve ulusal karakter. Bu ilkeler, imparatorluk tiyatrosunun diriliğini yitirmiş, şatafatlı beğenileri karşısında üstünlük sağlanmış ve en sonunda, 1917 Ekim Devrimi'nden sonra, kesin olarak yerleşmiştir. Bir Sovyet opera yapımcısı için, yeni Sovyet yurttaşlığı için çizmek önemlidir. Ustelik, klasik mirasımızla ne kadar övünürsek övünelim, şunu her zaman hatırlamak zorundayız: Başka sanat biçimleri gibi, opera da, modern temler ve onların çağdaş uygulamaları olmaksızın gelişimini ve varlığını sürdüremez.

1930'larda Bolşoy, Ivan Dzerjinski'nin, Şolohov'un romanlarına dayanarak bestelediği *Ve Durgun Akarda Don ile Uyandırılmış Toprak*'i sahneledi. Bolşoy Tiyatrosu, çağın düşüncelerini vurgulamak, çağdaşlarımızın kafalarında en önemli yeri tutan canlıcı konuları ortaya koymak için büyük çaba harcadı. Bu amaçla, Aleksander Kholimov'un, devrimi dönem fırtınalı olaylarını anlatan *İyimsiz Trajedi*'si; Prokofiev'in Ukrayna'da Sovyet iktidarının kuruluşunu anlatan *Semyon Kotko*'su; Kiriil Molçanov'un, her ikisi de Nazilere karşı savaşı konu alan, *Meçhul Asker* ve *Harada Sabahlar Sessiz Olur* adlı eserleri sahnelendi.

Fyodor Şalyapın ve Leonid Sobinov'un yaşadığı dönemde, şarkıcılar duşanlık kurtuldular ve birer oyuncu oldular. Bugün pek çok Bolşoy solisti, büyük ölçüde gelişmiş dramatik yeteneklere sahiptir. Bizim yapılarımızın ayırt edici özelliği, üstün kolektif çalışma düzeyidir. Bunu da doğal karşılamak gerekir; çünkü, tiyatromuz, yıllardır birlikte çalışan oyuncuların kurulu, sürekliliği olan bir topluluktur.

Bolşoy sahneye çeceği eserlerde, turneye çıkmış yıldızlara değil, kendi sanatçılara dayanır. Bugün elimizdeki engin yeteneklere sahip 74 soliste, sahneye koymayacağımız hiç bir opera olmaz.

Bu arada, yabancı topluluklarla geçmişte kurulmuş yaratıcı bağlar da önemli ölçüde güçlendirilmiştir. Ünlü La Scala ile karşılıklı iki turne düzenlenmiş, Bolşoy sanatçıların Viyana, Sofya, Berlin gibi merkezlerdeki temsilieri büyük başarı kazanmıştır. İngiltere, Polonya, Romanya, Macaristan, Fransa, ABD ve öteki ülkelerde gelen sanatçılar da Bolşoy sahnesine çelm katkıdılar.

"SSCB Halk Sanatçısı" ünvanına sahip iki sanatçı, Yekaterina Maksimova ve Vladimir Vasilyev, Aram Haçaturyan'ın *Spartaküs* balesinde.

GELENEK VE YENİLİĞİN KAVŞAĞINDA

Yuri Grigoroviç
Bolşoy Baş koreografi

Eskiden bale bir seçkin sanatı olarak görüldü. Sosyalist devrim buna son verdi. Sovyet hükümeti, bütün tiyatroların kapılarını halk kitlelerine açtı. Böylece, yeni seyirciler olayı kavradıkça, bale de yavaş yavaş peri masallarının sınırlarını aşmaya başladı.

Daha 1918'de, Aleksander Glazunov'un, 17. yüzyıldaki bir köylü ayaklanması temine dayanan *Stenka Razin*'i sahneye çıkıti. Kahramanlık Bolşoy'da bir ana tema olmuştur. *Stenka Razin*'i Glierefin Çin devrimine adanmış *Kızıl Afyon Çiçeği* adlı balesi izledi. Daha sonra da Boris Asafieff'in *Paris'in Aleu-leri* ve Aleksander Krein'in *Laurencia* adlı eserleri ortaya çıktı.

Bale, edebiyata ve belli başlı tiyatro oyunlarına yönelmeye başlamıştı. Böylece, Puşkin'in hikayelerine, Goldoni'nin oyunlarına, Shakespeare'in *Romeo ve Juliet*'ine, Nazım Hikmet'in *Aşk Destanı*'na ve öteki edebiyat ve tiyatro eserlerine dayanan baleler doğdu.

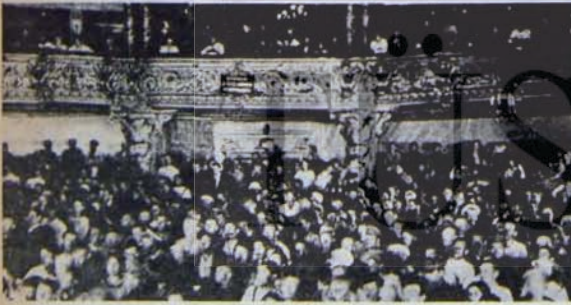
Bugün bale, en yaygın (popüler) sanat biçimlerinden biri olmuştur. Bolşoy'un repertuarını oluştururken, bizim değişmez ilkimiz gerçekçiliktir. Bir topluluğun repertuarı, ijaracıların olanaklarını, ele aldıkları sorunların genişliğini ve hepsinin ötesinde, tiyatrodan egemen olan eğilimi gösterir. Bolşoy'un bale repertuarı, klasik ve modern bale eserlerini içeren otuz yakın yapımdan oluşmaktadır.

Klasik bale önemlidir; bilinen, kabul edilen, sevilen bir yere sahiptir. Ama şunu da açıkça biliyoruz ki, tiyatro, artık müzelerle malolmuş, olağanüstü eserlerin sergilendiği bir yer haline getirilemez. Bu nedenle, eski yapımlara, sürekli olarak daha güncel, daha çağdaş bir nitelik kazandırmaya çalışıyoruz. Çaykovski'nin, Prokofiev'in, Asafieff'in balesi uzun bir sahne hayatına sahiptir. Ama birçok yeni bale de ortaya çıkmaktadır.

Örneğin, 1968'de ben, Aram Haçaturyan'ın bestelediği *Spartaküs* balesini sahneledim; daha sonra da, büyük balerin Maya Plisetskaya'nın girişimiyle, Leo Tolstoy'un ünlü romanına dayanarak *Anna Karenina* yaratıldı. Son temsilimiz olan, Prokofiev'in müziği için düzenlenmiş *Mutlus Ivan* ise, Amerikan kamuoyunda büyük ilgi topladı. Bu durum, bana, "modern" sözcüğünün, "yerel" ya da "konusal" anlamına gelmediğini söyleme gücü veriyor. Önemli olan, sanatçının hakış açısı, olaylar karşısındaki tavri ve eserindeki karakterlerden oluşan bütünün sanatsal yapısıdır.

Bana göre, müziği Sergey Slonimski'ye sahnelenmiş Vladimir Vasilyev'e ait olan *tearus*, modern bir baledir. Çünkü, İcarus'un Güneşe uçuşunu anlatan bu antik destan, günümüzün uzay uçuşlarının benzeridir. *Spartaküs* için de söylenebilir bu. Çünkü, insanı ezilmekten ve zihinsel kölelikten kurtarmak için girişilen mücadele, dünyanın her yerindeki halklara yakın ve tümüyle anlaşılır niteliktedir.

Ama bütün bunların yanı sıra, Bolşoy'un repertuarında doğrudan doğruya çağdaş temleri olan yapımlar da yer almaktadır.

Komünist Enternasyonal'ın 2. Kongresi: Bolşoy, 1920.

BASIN, İLERİCİLİK

Geçen hafta YORUYOŞ'te sosyalist hareketi durdurma konusunu işleyen şunları yazdım: Uğur Mumcu, sürekli olarak, "solun bölünmüşlüğünden" söz ediyor. Gerçekte ise sol bölünmemiştir. Bölünmemişliğini ve gücünü ortaya koyabilecek bazı olguları gösterdim. Solun bölünmüşlüğünden söz edenlerin önce bunlara bakması gerektiğini söyledim. Buna ek olarak, Uğur Mumcu'nun "diyalektik" bir yöntemle Cephe Hükümeti'nin kurulmasını "solun bölünmüşlüğüne" bağlaması üzerinde durdum. Açık açık Uğur Mumcu'nun diyalektik bilmediğini yazdım. Yazımı bütünlüğü içinde, sosyalist hareketi güçsüz göster-

me, cuntacılık ve Halk Partisi "hk" de-yiciliğinin bir ve aynı olduğunu vurguladım.

Uğur Mumcu, önce, 14 Temmuz 1976 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde cevap verdi. Sonra YORUYOŞ'e açıklama gönderdi. Her ikisinde de ne solun bölünmüşlüğüni kanıtlamaya çalıştı, ne de diyalektik yöntem üzerinde yazdıklarımı cevaplamayı denedi. Bunun yerine her iki cevabında da beni, "jurnalcilik" ve "muhbir vatandaşlık" ile suçladı. Her iki cevap da buna dayanıyor. Başka bir şey yok.

Bunun üzerinde duracağım. Fakat önce, üzerinde durulması çok daha

önemli konular var. Sunlardan ilki, bir ilke ile ilgili: İlericiler arasında tartışma olmaz, safsatasını yeneceğiz. Bu çembere kıracağız. Bugün çok garip bir durum görüyoruz. Bir takım kişiler, bir takım mevizlere, sığınak ve tapınaklara yerleşmiş durumdadır. Buradan atış yapıyorlar. Ama buradan yaptıkları atışların ne-reye düştüğünü irdelemek cesaret ve zahmetini bile göstermiyorlar. Kafaları, vücutları içine yerleştikleri mevzi, sığınak ve tapınaklardan dışarıya sarkmıyor. Birbirlerini de görmüyorlar. Birbirlerini de görmek istemiyorlar. Birbirleriyle tartışma güc ve cesaretleri de yok. Belli bir karyerlerin tutkusuna içinde emteli sorunlara dokunmadan, gittikçe bakış açılarını daraltarak fakat her halde birbirlerinin alanlarına girmemeye dikkat ederek "ilericilik" yapıyorlar.

Böyle ilericilik olmaz. Tartışmadan, ilericilik ve ileri eylem olmaz. Tartışmak güçleri bölmek demek değil. Tartışmak, güçlere güç katmak, demek. Tartışmaya gücü olanlar girer. Bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesi, belli bir tartışmanın sağlayacağı birlik olmadan yürütülemez. Başarıya ulaşamaz. Bu mücadelede, özellikle sosyalistlerle her türlü ilericiler arasında tartışma kaçınılmaz. Karşılıklı eleştiri olacak, birlik noktaları ortaya çıkacak. Ayrılık noktaları belli olacak. Tartışmayı, güçlerin bölünmesi olarak görmek, kendinden ve bir ölçüde de mücadeleden korkmak demek. Bu korkuyu yeneceğiz.

üzerine bir de konuşma yaptı. Çankaya Kongresi tartışması sıcaklığına sürdü. 9 Haziran 1976 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde Uğur Mumcu'nun yazısının başlığı: "Yine Petrol Kokuyor..." Halbuki o günlerde petrol hiç kokmüyor. Basında petrolle ilgili bir tek haber bile yok. Mumcu da yazısında, yazısından bir-birbuçuk yıl önce olmuş olayları yazıyor. Köprülüler'in Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını Müsteşarı iken yaptıklarını hatırlayıp bol bol Köprülüler'i övüyor. Bunu çok çirkin bulurum. Bu, okuyucu aldatmak demek. Çankaya Kongresinden üç gün sonra "Yine Petrol Kokuyor" deyip Köprülüler'e destek olmak yerine Çankaya Kongresinde yapılanları konu olarak CHP Ankara İl Başkanını savunmak daha dürüst olurdu.

ECEVİT'İN MİLLETVEKİLLİĞİ ÖNERİSİ

Eyüboğulu-Baykal tartışması başladı. "Tarafsız" basın işin başında bu tartışmayı gerçekten tarafsız verdi. Sonra birdenbire "tarafsız" basının haber ibresi Eyüboğulu lehine dönmeye başladı. Araştırdık. Bulduklarımızı YORUYOŞ'te yazdık: CHP yönetimi, basının kilit yerlerinde bir çok gazeteci ve yazara kon-tentandan milletvekilliği önermiş. Bunu yazınca da şimdiye kadar susanlar bül-bül gibi konuşmaya başladılar. "Ecevit, bana milletvekilliği önerdi, kabul etmedim". Bu sözleri çok kimseden duyduk. Duydum. Uğur Mumcu da bunlar arasın-da.

BİR ÖRNEK

İlericiler arasında tartışma her zaman yararlı oldu. Bir örnek: 12 Mart öncesinde bir kitap çıktı. İdris Küçükömer'in "Düzenin Yabancılaşması". Küçükömer, bu kitabı ilericilik olsun diye yazdı. Kitabı, birden bire "tuttu". O sırada yurtdışında idim. Ama İdris Küçükömer ile aynı dünya görüşünde sayılıyorduk. Kitabını gönderdi. Türkiye'ye bir eleştiri gönderdim. "Düzenin Yabancılaşması" kitabının ilericilik değil gerçeklik olduğunu yazdım. Başka birisinin de böyle bir eleştiri yazdığını hatırlamıyorum. O zaman da sayfa sayfa benzer cevaplar aldım. Ama artık kimse "Düzenin Yabancılaşması" kitabını ilericilik saymıyor.

CHP ÇANKAYA İLÇE KONGRESİ

Tartışma her zaman yararlı. Ancak dürüst ve açık olmak koşuluyla. Dürüst ve açık olma koşulu her yerde aranmalı. Hele ilericiler arasında çok aranmalı. Nasıl aranacağı konusunda bir örnek: Kimin kimi veya hangi örgütü tutacağı benim kişisel sorunun değil. Ama açık olmasız açıklamayı görev bilirim. Haziran'ın başında CHP Çankaya İlçe Kongresi yapıldı. Tartışmalı ve kavgalı geçti. İl Başkanı Teoman Köprülüler ile Önder Sav grupları birbirine girdi. Kimin haklı kimin haksız olduğu beni hiç ilgilendirmiyor. Uğur Mumcu da bu kongrede, bulundu. Köprülüler'in çağrısı

27 MAYIS

Benim basın yaşamım 27 Mayıs ile başladı. 27 Mayıs'tan önce öğrenci lideriydim. Çok polis dayığı yedim. Bunların hepsinin fotoğrafı zamanın gazetelerinde var. Tabanca taşımaktan hakıkında bir çok dava açıldı. Uğur Mumcu'nun "eski demokratlar diriliyor" veya "Menderes'e yazık oldu" gibi yazılarıyla acılara ortak olmak istediği Menderes yöneticilerinin son zamanlarında, bir bölümü de Türkiye ile Suriye'yi ayıran dağlarda olmak üzere saklanmak zorunda kaldım. 27 Mayıs bana "kişisel" özgürlüğümü kazandırdı. Belki de "hizmetlerimin" karşılığı olarak benim Anadolu Ajansı Genel Müdür Yardımcısı yaptı. 27 Mayıs'ın Münir Müeyyet Berkman'dan boşalttığı odaya oturdum.

Çok kısa sürdü. Basının nasıl manipüle edildiğini orada gördüm. Anadolu Ajansı, Milli Birlik Grubu içinde Türkçeşçilerin karargahı oldu. Türkiye'nin şimdi de yakını olduğunu artık herkesin bildiği Şahap Hormi yönetim kurulu başkanı idi. 27 Mayıs'ın Genel Müdürü ise, sonradan İsmail Cem hakkında meşhur raporu hazırlayacak olan kurulun üyesi Cemal Aygen. Bu yönetim, bütün haberleri Türkiye ve grubu lehine düzenlemeye başladı. Buna karşı çıktım. Üç ay sonra 27 Mayıs'ın getirdiği yönetim kurulu oybirliği ile aldığı bir kararla benim işime son verdi. Ama çok kısa bir

YORUYOŞ'UN NOTU: YORUYOŞ'te bugüne dek hiçbirer de olaylar hakkında çeşitli değerlendirmeler yapıldı. Kimileri çok alındı. Açıklama ve cevap hakkını kullandılar. YORUYOŞ, bu hakkın kullanılmasını saygı ile karşıladı. Güçlük çıkarmadı. Ancak, son zamanlarda bir başka eğilimin de doğmakta olduğu görüldü. Kimileri, haklarındaki yayına önce geniş bir biçimde kendi ya da yazdıkları yayın organlarında cevap veriyorlar. Cevap haklarını böylece kullanmış oluyorlar. Sonra, aynı içerikli cevapların bir kez de YORUYOŞ'te yayınlanmasını istiyorlar. Östelik bunu "özgürlük" ve "gerçeklerin ortaya çıkarılması" türünden gerekçelere sığınarak yapıyorlar.

Burada sayın Mumcu'nun da bu "avantaj"dan yararlandığını belirtmek istiyoruz. Ne var ki bundan böyle YORUYOŞ, hoşgörüsü için iymiyetinin bu biçimde istismarına göz yummayacak, cevap hakkını iki kez kullanmak isteyenlerden resmî tepki getirmelerini bekleyecektir.

"YORUYOŞ'e çok deşhetti bir cevap verildiği" söylentilerinden sonra elimize geçen Mumcu'nun açıklamasını, YORUYOŞ'un bu konudaki hoşgörüsünün son örneği olarak okurlarımıza sunuyoruz.

UĞUR MUMCU'NUN AÇIKLAMASI

Sayın Yalçın Küçük,

Geçen sayı Yürüyüş'te, düşüncelerimi, okuyucularınıza, amaç ve özlerine yabancılaştırıcı biçimde tanıtan yazılar çıktı. Sanırım, bunları yanıtlamak hakkındır.

Açıkça ya gerekçelerle suçlanıyorum: Sosyalist hareketi güçsüz göstermek, cuntacılık ve Halk Partisinin "hink" de-yiciliği...

Sosyalist hareket, sadece Yalçın Küçük tarafından savunulan düşünce ve eylemle sınırlı değildir. Ben, sadece, kendilerini sosyalist hareketin tek yetkili sözcüsü sayanları küçümserim. Bunda da ne kadar haklı olduğumu ben de değil, Yalçın Küçük hergün kanıtlamaktadır.

Cuntacılık, suçtur. Yalçın Küçük burada, açıkça "sayın muhbir vatandaşlık" yapmaktadır. Bu görevi için başarı dilemek içinden gelmez.

CHP'nin "hink" de-yiciliğine gelince...

Bütün yazılarım ortadadır. Eğer Yalçın Küçük, yayınları, kendisine yarasacak ciddiyetle izleyebilse, bunları da görürdü. Ben CHP'yi, eleştirerek savunmadım.

Evet, solun bölünmesinde ledirgin oluyorum. Türk solunun belirli amaç ve ilkelere birligmesi için, karınca karınca, çaba harcıyorum. Bu suçsa, bu suç kabul ediyorum. Solu bölmeye çalışmaları da suç oluyorum.

CHP'nin desteklenmesinde yanayım. CHP'nin iktidara gelmesini de, ilke ve halkımız için yararlı görüyorum. Şu satırları birlikte okuyalım:

"Sosyalizme giden yol demokrasi-den geçiyor. Bugün Türkiye'de ciddi bir tehlikeyle karşı karşıya. Bu tehlikti ortadan kaldırmamız ilk koşulu, kütlelerin demokrasiye bağlılığını sarsılmaz şekilde ortaya koymak. Bunun yolu ise

faşizm programı ile seçime giren Adalet Partisini yenmek. Güncel ve somut hedef bu. Dolayısıyla güncel görev de bu. Daha somut bir dille güncel görev Halk Partisine oy vermek. Ancak sadece oy vermek değil. Aynı zamanda Halk Partisinin alacağı oyları artırmaya çalışmak."

Bu satırları Yalçın Küçük'ün kaleminden çıkmıştır. Tarih 7 Ekim 1975. O günden bu yana, faşizm tehlikesi artmış mıdır, azalmış mıdır? Küçük, bunun cevabını verirse, kendi çelişkilerinden bir ölçüde kurtulabilir.

Küçük, CHP'nin desteklenmesine karşı çıkanları da şu sözlerle kinamaktadır:

"Lenin bundan ellibeş yıl önce işçi sınıfı hareketine musallat olan çocukluk hastalıklarını sergiledi. Şimdi Türkiye'de yeni örneklerle karşılaşıyoruz. Yalnız Türkiye'de çocukluk hastalıklarından çok, büyümemiş çocukları hastalıklarına benziyor..."

Bu görüşlere ekleyecek bir sözümüz yok. Fakat Yalçın Küçük'ün bu sözlerden şimdi kendisinin den alması gerekmezmi?

Sosyalizmin Çocukluk hastalıkları gibi, sosyalizmi kendileriyle bağlatıp, yine kendilerini bitirenlerin "narsizmi" kendi boyutlarını da aşır zarar vermeye başlarsa, o zaman, bu hastalıkları da uğraşmak bir görev olmaktadır. Hem de "güncel" görev.

Bir söz daha: Yalçın Küçük, önce kendi çelişkilerinden arınmalıdır. Bir teneşini Yürüyüş okuyucularına ben açıklayayım. Küçük, TIP üyesi değildir. Fakat, herkesi, "partilerüstü solculuk" yapmakla suçlar.

Şimdilik bu kadar...

Uğur Mumcu

VE KARYERİZM

zaman sonra Türkçe ve arkadaşları yurtdışına gönderildi. Bunun arkasından Milli Birlik Komitesi'nin yaptığı ilk iş Anadolu Ajansı yönetim kurulu ile genel müdürünü işinden atmak oldu.

12 MART SONRASI

12 Mart'tan sonra üniversiteden kovulunca basında iş aradım. YANKI Dergisi'nde başladım. Cumhuriyet ile sürdü. Cumhuriyet ile ilişkiimin bir gün sonra ereceğini biliyordum. Belli bir noktaya kadar sürecek. Geçen yıl bu zamanlar, sona yaklaşma istediğimi bildirdim. Bana göre sona erdirme zamanı geçen yılı idi. Cumhuriyet, bana, hiç bir yazarı tanımadığı özgürlük tanıdı. Yönetim ise, ayrılmamamda ısrar etti. Ama Türkiye'de değişiklikler ilerliyordu. İlk kez, tatil gitmeden önce yazdığım son yazım konulmadı. İyî bir yazı idi. YÜRÜYÜŞ'teki yazım ile Cumhuriyet'in bazı yazılarını hedef aldım. Cumhuriyet'te yazma pahasına yanlış gördüğüm görüşlerin karşısında susmak istemedim. Kariyerizm tutkusunun kötü bir hastalık olduğunu biliyorum.

KARYERİZM

Kariyerizm üzerinde durmak gerekli. Bu hastalığın nasıl sosyalist hareketi durdurma operasyonuna dönüştüğünü ortaya koymak gerekli. Bir örnek: Türkiye İşçi Partisi, çimento yolsuzluğundan sonra Mobilya yolsuzluğu ile ilgili Maliye Müfettişleri raporunu elde etti. Rapora göre üç yeni dava söz konusu. Üstelik Zonguldak'ta "ilginç gelişmelerin" olduğu bir zamanda. TİP, bu raporun son sayfalarının fotokopisi ile birlikte içeriğini basına verdi. Politika ve Vatan hariç, "tarafsız" basın bu raporda haber değeri görmedi. Yazmadılar. "Mobilya Yolsuzluğu" kahramanları fıkraya yazırları da bir değer bulamadılar. Ne zamana kadar? Ben tatil gördüm. ANKA Ajansı, TİP'in dağıttığı fotokopileri çoğaltıp tekrar haber yaptı. "Tarafsız" basında büyük manşetlerle çıktı. Yolsuzluk kahramanları rahatladı. Fıkra üzerine fıkra yazdılar. Bunları tatilde gördüm. İlericilik kariyerizminin, sosyalist hareketi durdurma operasyonuna dönüştüğünü bu sırada anladım. Dönünce de belli yazıyı yazdım. Üstelik de döndüğüm halde YÜRÜYÜŞ' yazısından önce Cumhuriyet'e yorum göndermedim.

ANKA

Kariyerizm kötü bir hastalık. İlericilik kariyerizmi ise her türlü ilericiler arasında en kötü hastalık. ANKA Ajansı'nın yaptığı da çok çirkin. Bunu da açık söyleyeyim. Bu arada bir örnek daha: Uğur Mumcu'nun YÜRÜYÜŞ'e gönderdiği görüşleri ANKA kağıdına basılı. Ben ANKA'dan ayrılırken Uğur Mumcu geliyordu. ANKA'da bulunduğu sırada Ekonomik Bülten'i kurdum. Ortaklık üzerine anlaştık. İlk yıl sadece benim payıma yüzbinlerce lira kar düşeceğine hesaplıyorduk. İlk günde de bunun gerçekleşeceğini gördük. Ama bir başka

gerçek daha ortaya çıktı. Sermaye, Ekonomik Bülten'e abone olurken ANKA ve benimle "yakın işliki" kurmak istiyordu. Bu ortaya çıkınca Ekonomik Bülten'i işler hale getirdikten sonra ayrılmaya karar verdim. Aramızda hiç bir tartışma olmadı "ceketimi alıp" çıktım. Haberçiliğinde gördüğüm yanlışların dışında da ANKA ile hiç bir sorunum yok.

BİR ÖRNEK

Kişisel sorunları olmayanlar tartışmadan çekinmez. Yapılan eleştiriler karşısında da hengen sinirlenmez. Benim için neler yazılıyor? Bunların hiç birine cevap vermiyorum düşünmedim. Cevap veremeyi düşünmediğim eleştirilere bir örnek: Devrimci Gençlik Gazetesi'nde "İstanbul sermayesinin maşalı adamı" olduğum yazıldı. Bu eleştirinin çıktığı sayıda yazı işleri müdürü, Tamer Akçam. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yaptığım zaman sevgili bir öğrencim idi. Şimdi de öyle. Şimdi tutuklu. Beş yüz yıl hapsi isteniyor. Babası Dursun Akçam'dan sevgilerimi ve başarı dileklerini iletmesini istedi. En küçük bir kurgunluğum yok. Neden olsun? Görüşlerime ve yazılarıma karşı. Fakat neden karşı olduğunu yazmıyorum, yazamıyorum. "İstanbul sermayesinin aylıklı adamı" diyerek karşı olduğunu belli ediyor. Uğur Mumcu'nun yaptığı da aynı. Yazılanlara hiç bir cevap yok. Bol miktarda "jurnalcilik" eleştirisi var.

SACAYAKLARI

Sıra bu eleştiride. 12 Mart öncesinde de cuntacılık vardı. Yayınlarıyla ve dergileriyle. Bu eğilim ile Milli Demokratik Devrim ve öğrenci eylemleri, bir üçlünün sacayakları olarak ortaya çıktı. Bunlarla açıkça mücadele edildi. Askerçilik oyunlarının nereye gideceği açıkça belirtildi. Bugün de benzer bir eğilim var. Milli Demokratik Devrim, türkçeleştirilerek yeniden piyasaya sürüldü. Cuntacı eğilim, sosyalist hareketi durdurmak için harekete geçiyor. Öğrencilerin bir bölümü de Bursa mitinginde olduğu gibi sosyalist hareketin üstüne sevk ediliyor. Bütün bunlar görülüyor. Bugün biraz fark var. Zaman olarak da Halk Partisi'nin arkasında kalıyor. Türkiye'de ise zaman çok hızlı akıyor.

Saçayağı gibi ortaya çıkan bir bütünlük ve eğilim varsa bunlarla mücadele etmek de var. Bu mücadele, "jurnalcilik" suçlamasının arkasına gizlenerek ört bas edilemez. Bu suçlama olacak diye bu mücadeleden vazgeçmek mümkün değil. Daha açık söyleyeyim. Bu suçlamayı, çok kısa bir zaman önce yapan başkaları da oldu. Bu suçlama devam da edecek. Çünkü bu suçlama, belli bir eğilimin tek silahı. Bu da yenilecek. Nasıl provokasyondan korkmamak gerekirse ve korkulmuyorsa, provokasyon fetişizmi belli bir mücadeleyi önlemiyor. Bu, jurnalcilik suçlaması da ortaya çıkan sorunların üzerine yürümeyi engellemeyecek.

İÇERİKLE İLGİLİ

Biraz da içerikle ilgili. Uğur Mumcu, Halk Partisi ile ilişkisini savunmada, daha önce yazdığım yazılara dayanmak ihtiyacını duyuyor. Eksik olmasın. Fakat iki nokta ekleyeceğim. Birincisi Halk Partisi ile ilgili olarak yakın günlerde yazdığım yazıları da okumalı. Yararlı olur. Bugünlerde Halk Partisi'nin 1975 yılı Halk Partisi'nden hızla uzaklaşmaya başladığını ve hele 1973 yılı Halk Partisi'nden kesinlikle uzaklaştığını anlar. Sosyalistlerle diğer ilericiler arasındaki önemli ayrımlardan birisini daha görür: Sosyalistler, Halk Partisi'ne, sosyalist hareket açısından bakarlar. Kimi ilericiler gibi sosyalist harekete, Halk Partisi'nden bakmaz. Sosyalist hareket açısında bakılırsa Halk Partisi daha ciddiye alınır. Halk Partisi içindeki gelişmeler de gözlerden uzak tutulmaz.

ŞUBAT 1971

İkinci nokta biraz daha gerilerde. 1971 yılının başlarında. Kimilerinin ne gibi beklentiler ve umutlar olduğu olduğu bu zamanda Türkiye İşçi Partisi "Faşizme Hayır" kampanyası açtı. Hem kampanyaya olarak, hem de "demokratik kitle örgütleri" yöneticileri ile konuşarak, ufukta beliren cunta girişiminin kaçınılmaz niteliğini anlatmaya çalıştı. Kendilerini büyük düşlerden kurtarmayanlara bunu anlatmak mümkün olmadı. TİP'in aylık dergisi EMEK'in Şubat sayısının başyazısını ben yazdım.

Bu uzun başyazıdan bir paragraf: Paragraftan önce burjuvazinin "bağımsız sosyalist" bir partinin kuruluşunu tezgahlamaya çalıştığı belirtildiikten sonra şöyle deniliyor: "Fakat burjuvazi realisttir, ne kazanabileceğini bilir. Çok mümkündür ki, bu tezgahlamalarda fazla umutlu değildir. Bu yüzden de işçi sınıfı kendi örgütü ile yenilmez bir duruma gelmeden önce darbeyi indirmek ister. Hazırlıklar bu yöndedir. Hazırlıklar, böyle bir darbeyle varlıklı sınıfların bütün farksiyonlarını kazanma hedefine yönelmiştir. Çünkü böyle bir sorun, en çok büyük sanayi burjuvazisinin sorunudur. Darbe ile kazanacak olur. Kaybedecekler arasında varlıklı sınıfların bazı fraksiyonları da vardır. Onların nötralizasyonu veya razı edilmesi gerekir. Bu bazı büyük 'tehlikeler' yaratmakla olacaktır. Öğrenci olaylarında tansiyonun devamı olarak ayakta tutulmasının nedeni budur". (EMEK, sayı 9, Şubat 1971, sayfa 8) Kimileri bu yazıyı ciddiye alsalardı belki fazla düş kırıklığına uğramazlardı.

SON BİR NOKTA

Son bir nokta. Uğur Mumcu "Yürüyüş okuyucularına ben açıklayayım. Küçük TİP üyesi değildir." diyor. Artık başka yerlerde de işlene işlene suyu kırmış bir açıklama. Uğur Mumcu'dan önce çok yazıldı. Bir noktayı da ber açıklayayım: Yukarıda alıntı yaptığım başyazıyı yazdığım zaman da TİP üyesi değildim. TİP'e üyelik için, 12 Mart Muhtırası verildikten sonra, kimilerinin kaçacak yer aradığı, parlak günlerde üye olmakla övünüp de 12 Mart Muhtırası ile birlikte TİP'e istifa dilekçesi gönderen aydınların bulunduğu bir zamanda başvururdum. Aday üye oldum. Tam üye olmadam Türkiye İşçi Partisi kapatıldı. Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılan TİP'e tam üye olanamayı yaşamımın önemli bir eksiği sayarım.

Şimdiki duruma gelince. Cumhuriyet Gazetesi yazarı olduğum sürece Cumhuriyet Gazetesi'nin "anayasasına" dürüstlükle uymaya çalıştım. Parti üyeleri Cumhuriyet Gazetesi'nin sürekli yazarı olmaz. Bu kurala uydum. Ama Cumhuriyet yazarı olduğum sürece dünya görüşümden hiç ödün vermedim. Hiç bir ciddi sorunum da olmadı. Tatil gitmeden önce gönderdiğim son yazıya kadar. Bu yazı konmadı. Geçen hafta gönderdiğim yazı da konmadı. Böylece geçen yıl biteceğini umduğum ilişki bitti. Şimdi kişisel eksikliğimi giderebilirim.

Bu yazı istemediğim kadar "kişisel" bir yazı oldu. Yalnızca Uğur Mumcu için yazmadım. Burada değindiğim konular üzerine çok "kişisel" eleştiri okudum. Bu yazı, "Basın, İlericilik ve Kariyerizm" üçlüsünün olanakları içinde tüm bu kişisel eleştirilere bir yanıt niteliğinde. Bir daha da yapmayacağımı umuyorum.

Y. K.

MINTAX'I, ALO ALO'YU TANIMYANIMIZ YOKTUR. HERGÜN TELEVİZYONDA REKLAMLARINI İZLİYORUZ. ANCAK, BU ŞATAFATLI ÜRÜNLERİN İMALİ SİRASINDA NELER OLDUĞUNU ÇOK AZ KİŞİ BİLİYOR. BU İŞYERİNDE HAKİM DURUMDAKİ SENDİKANIN NİTELİĞİNİ ÇOK AZ KİŞİ BİLİYOR.

MINTAX VE ALO ALO ÜRETEKİN İŞYERİNDE 200 İŞÇİ ÇALIŞIYOR. BU İŞÇİLER NORMAL ÜRETİM KAPASİTESİNE GÖRE HESAP EDİLİRSE GÜNDE 1 MİLYON LİRALIK BİR DEĞER ÜRETİYOR. AYDA 30 MİLYON TL'LİK BİR DEĞER. BU DEĞER İÇİNDE İŞÇİ ÜCRETİ OLARAK İŞÇİLERE ÖDENEN YALNIZCA AYDA TOPLAM 300 BİN LİRA. YANI, YARATILAN TOPLAM DEĞERİN ANCAK YÜZDE BİRİ ÜCRET OLARAK İŞÇİLERE ÖDENİYOR.

İŞÇİLERİN ASGARİ ÜCRETEN ÇALIŞMALARINI, BUNUN NEDENLERİ ARASINDA, ASGARİ ÜCRETEN ÇALIŞMANIN YANISIRA İŞYERİNDE ÇALIŞMA EMNİYETİ SAĞLANMIŞ DEĞİL, GEÇENLERDE GENÇEKİK İKİ İŞÇİ, YALNIZCA BU NEDENLE HAYATLARINI YİTİRDİLER.

İŞYERİNDEKİ SENDİKANIN NİTELİĞİ DE ÇOK İLGİNÇ. SENDİKA, 12 MART DÖNEMİNİN ÖZEL İLÇİ POLİS ŞEFLENDİRİLMİŞ AYKUTLU TARAFINDAN ÖZEL OLARAK SERMAYEYE HER TÜRLÜ HİZMETİ KARŞILAMAK AMACIYLA KURULMUŞ BİR SENDİKA.

MEHMET BARAK BİLDİRİYOR

Sermaye sınıfı cinayet üstüne cinayet işliyor. Aslında bu onların onlanmaz bir yanı. İstanbul Safraköy'de kurulu Mintax deterjan fabrikasında iki işçi daha iş kazası sonucu öldü. 17-18 yaşlarında civa gibi iktidarkan. Ekrem Serter ve Şahin Soylu. Mintax deterjan fabrikasının asit bölümünde bir patlama sonucu alevler içinde kalarak, kurtarılamayıp ölen iki fidan...

200'ün üstünde işçinin çalıştığı, TV reklamlarından bir gün olsun düşmeyen mintax deterjan fabrikasında meydana gelen olayı işçiler şöyle anlatıyorlar: "Saat akşam 19 sıralarında. Fabrikanın büyük bir kısmı makinelerden meydana geldiği için normal olarak fabrikada tırmaklar kaynakçılar da bulunur. Bu ölen arkadaşların ikisi de kaynakçı. Olayın meydana geldiği sıra bu arkadaşlar asit bölümünde içinde yanıcı madde bulunduğunu sandığımız, bir bidonun üzerindeki bir demir çubuğa kaynak yapıyorlardı. Bidonun içinde tehlikeye yolaçacak şekilde yanıcı madde bulunduğunu bildiklerini sanmıyoruz. Bu öncelikle işverenin yarattığı bir tedbirsizlik sonucudur. Asit bölümünde patlama sesini duyduğumuz an o yana koştuk. İki arkadaş, Şahin ve Ekrem kaynak yaptıkları yerden iki metre öteye fırlatılmışlar, alevler içinde kıvrıyorlardı. Derhal hastaneye kaldırıldı. Ama kurtarılamadılar. Olay sırasında bir işçi arkadaş, Recep Çelik'in de hafif yaralandığını gördük. Fakat onun pek bir şeyi yoktu. Patlamaya kaynak yapılırken çıkan kıvılcıkların yol açtığını sanıyoruz.

BOZDUR BOZDUR HARCA

Mintax deterjan fabrikasında iş güvenliği yok. Silahtarağa'da Demir Döküm'de olduğu gibi, Zonguldak'ta Çeltik'te madenlerde olduğu gibi. Ve dünyanın bir çok kapitalist ülkesinde olduğu gibi, sermaye ile emek arasındaki uzlaşmaz çelişkinin sonucudur bu. Sermaye için gerekli olan sadece emektir. İlele bü-

SERMAYENİN DAHA DOĞRUDAN HİZMETİNDE

yük işsizler ordusuna sahip bir ülkede, yani emek bolluğunda, bozdur bozdur harca... Hangi iş yerinde nasıl bir iş güvenliği?

Kadıköy'de 12 işçiyle işe başlayıp, daha sonra Safraköy'de geniş bir arazi üstüne on katlı büyük bir fabrika binası diken; İtalya'dan, Almanya'dan son sistem makineler getirerek krem ve toz mintax'ın yanında şimdilerde de, radyo ve TV'de kulaklardan silinmeyen (!) "Alo Alo"nu yerli patronu bay Ahmet Şükrü Dürüst, acaba bu şekilde 200 kişinin emek gücünden çıktıklarıyla yükselmedi de nasıl yükseldi?

"Mintax", "Alo Alo" daha kanlı bugünlerde. İki iş cinayeti işlenmiş, iki genç fidan yere yıkılmış, sermaye kâletmiş, daha çok kâr hırsı ve onun getirdiği tedbirsizlik sonucu.

200 KİŞİ GÜNDE BİR MİLYON LİRALIK DEĞER ÜRETİYOR

Mintax ve Alo Alo'yu 10 katlı fabrikada sadece 200 işçi çıkartıyor. 345 - 500 gram arasında değişen paketlerden dakikada 100 - 125 adet üretiliyor. Üç vardiya üzerinden çalışan fabrikanın bir günlük üretimi 150 - 200 bin adet Mintax ve Alo Alo. Her paket ortalama 5 liradan hesap edilirse günde 1 milyon liralık "değer" üretiliyor. Ve ayda 30 milyon... Bütün bunları makinalara hakim sadece 200 işçi üretiliyor. Ama 200 işçinin çoğu asgari ücretle çalışıyor. Ve hiç bir sosyal hakları olmadan. 200 işçinin ellerine net olarak geçen para 300 bin lirayı bulmaz. Evet her ay 30 milyon liralık değer üretimine karşılık 300 bin lira. Adam başına 1300 - 1700 liracık... Sermaye sınıfı böylesine büyük bir sömürünün olduğu yerde bile iş güvenliğini sağlayamıyor, sağlamıyor, sağlamaz da.

KIMSAN DIYE BİR SENDİKA

Mintax ve Alo Alo deterjan fabrikasında yetkiye sahip bir sendika var. İşçilerin bir an önce kurtulmak istediği ancak henüz kurtulamadıkları bir sendika. Türkiye Kimya Sanayii işçileri sendikası. Kısa adı Kimsan. Eski ümde polis şeflerinden İlgez Aykutlu'nun kurduğu ve halen onun yönetiminde olduğu söylenen bir sendika. Safraköy'de sermaye cinayet işlenmiş, iki işçiyi kâletmiş. Ne olursa olsun bir sendika var ortada ve onun da gönüşlerini almak gerek. Açıyoruz telefonu olay hakkında bilgi istiyoruz. Fakat karşımızdaki kendisinin şube başkanlığı olduğunu söyleyen kişi önce bizim acik kimliğimizi iki üç kez tekrarlatarak

bir yana not ediyor. Sonra bilgi veriyor. Verdiği bilgi, "henüz olay yerinde zorunlu tahkikatın yapıldığı, olay hakkındaki geniş bilginin akşam üzeri verilebileceği". Biz bir taraftan olayı çok iyi bilen işçi arkadaşlarla görüşmelerimizi sürdürürken akşam beklüyor ve Kimsan'ı bir daha arıyoruz, sesimizi tanıyan karşı tarafın bu kez verdiği cevap ise aynen şöyle: "Kardeşim sizin yanlışınız var, burası Türkiye Petrol Kimya Sanayii İşçileri Sendikası. Biz oradaki işçiler bizim sendikamıza geçeceği için ilgileniyoruz." Ve aniden telefon kesiliyor. İşin peşini bırakmamak gerek, diyoruz. Türkiye Petrol Kimya Sanayii İşçileri Sendikası'nda çalışanlar tandık. Ertesi gün oynanan oyunu bozma ve bunu da Kimsan'ın yüzüne vurma için yine telefona arıyoruz. Bu kez "Kimi arıyorsunuz?" diyorlar. Petrol Kimya'dan tandık bir isim veriyoruz. Karşımıza çıkartılan kişi, yapmacık hareketlere bürünüyor, hatırlamız da soruyor ve bizimle ilgilenmesi için olay yerinde inceleme yapmış bir "sendikacısı (!)" karşımıza çıkartıyor. Bu kişi oldukça belgisiz, kazayla ilgili oldukça yanlış ve çarpık bilgiler veriyor bize. Bu ara kendilerinin de Kimsan'ın olduklarını itiraf ediyor bu kişi. Herhalde diğerleri iyi öğretilmiş. Ya da diline dolaştığından öyle oluyor. Üstelik bize verdiği bilgileri de oradaki işçilerden ve yaptığı araştırmadan öğrenmiş. Bize düşen görev, bu oyunlarını yüzlerine vurma, hem de çok ağır bir dille...

Sermaye iki cinayet daha işledi ve kendilerinin sendikacı olduklarını ileri süren beyefendiler, "aman konuşmayalım, basına bir şey demiyelim, işverenin bidden yana kalbi hoş olsun" sevasında. Fakat bunlardan daha fazla bir şey beklemeye de yanlış, 1973 milletvekili ve Senato seçimlerinde Faik Türün'e oy sağlamak için Safraköy'de ev ev her işçinin evini dolaşan bu sendikanın genel başkanı oldukça ünlü eski bir polis şefi, İlgez Aykutlu olursa; faşist ve komandolar işçi temsilcisi yapıp Mintax'da terör havası estirilirse, işçilerin başka bir sendikada örgütlenme hareketleri sürekli bastırılmak istenirse ve işçilere şimdiye kadar hiç bir sosyal hak sağlanamazsa karşımıza işte böyle bir sendika çıkar.

Mintax'da sermaye iki cinayet daha işledi... Mintax'ta iki genç fidan devrildi. Mintax'ta kan döküldü.

Ancak Mintax işçileri için bugün bir dönüm noktası. Mintax işçileri akşam işlenen cinayetten sonra işi bıraktılar. DISK'e bağlı Maden-İş üyesi komşu Bimak işçileri de cinayetten sonra fabrikaya girmediler. Mintax işçilerinin şimdi işverenden bazı talepleri var. Ve Mintax işçileri şimdi polis sendikası Kimsan'ın işçilerinden sökülmeye daha bir kararlı...

